

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 16. oktoober 2023
(OR. en)

14248/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0373(COD)

ENV 1129
MI 862
IND 535
CONSOM 367
COMPET 996
MARE 22
PECHE 439
RECH 452
SAN 593
ENT 215
ECOFIN 1053
CODEC 1895

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	16. oktoober 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 645 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS plastigraanulite kao ärahoidmise kohta mikroplastireostuse vähendamiseks

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 645 final.

Lisatud: COM(2023) 645 final

Brüssel, 16.10.2023
COM(2023) 645 final

2023/0373 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

plastigraanulite kao ärahoidmise kohta mikroplastireostuse vähendamiseks

{SEC(2023) 346 final} - {SWD(2023) 330 final} - {SWD(2023) 332 final} -
{SWD(2023) 333 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

2018. aastal tunnistati ELi strateegias, milles käsitletakse plasti ringmajanduses¹, et mikroplastiga kaasnevad riskid, ning toetati eri allikatega seotud uuenduslikke lahendusi. 2019. aastal tunnistas Euroopa Komisjoni juhtivate teadusnõustajate rühm mikroplastist tulenevaid võimalikke riske ja julgustas võtma ennetusmeetmeid². 2020. aastal seati Euroopa roheline kokkulepe³ järelmeetmena välja töötatud uues ringmajanduse tegevuskavas⁴ komisjonile kohustus tegeleda keskkonnas mikroplasti esinemise probleemiga järgmisel viisil:

- toodetesse mikroplasti tahtliku lisamise piiramine;
- mikroplasti tahtmatule keskkonda laskmisele tähelepanu pööramine ning sel eesmärgil muu hulgas standardimis-, sertifitseerimis- ja reguleerivate meetmete väljatöötamine ning mikroplasti heitkoguste mõõtmise meetodite ühtlustamine.

Komisjon tegi 2021. aastal oma tegevuskavas „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“⁵ ettepaneku, et EL peaks 2030. aastaks vähendama mikroplasti (tahtlikku ja tahtmatut) keskkonda laskmist 30 %.

25. septembril võttis Euroopa Komisjon vastu määruse, millega piiratakse mikroplasti tahtlikku lisamist toodetesse⁶. Käesolev ettepanek plastigraanulite keskkonda sattumise ärahoidmise kohta ja sellele lisatud mõjuhindang tulenevad komisjoni kohustustest seoses mikroplasti tahtmatu keskkonda laskmisega.

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Plastigraanulite keskkonda sattumine on suuruselt kolmas tahtmatu mikroplastiheite allikas. Teised peamised allikad on muu hulgas värvid, rehvid, tekstiil, geotekstiil ja vähemal määral pesukapslid. Nendest allikatest tuleneva mikroplastiheite ärahoidmiseks võib olla vaja teha suuremaid asendusi või muuta oluliselt toote omadusi. Seevastu plastigraanulite kadu on tingitud vähesest teadlikkusest ja ebaõigest käitlemisest ning seepärast saab sellist ärahoitavat reostust vähendada kiirete meetmetega. Sellest tulenevalt on poliitilise sekkumise peamine sihtmärk plastigraanulid.

Plastigraanulid, mida muu hulgas nimetatakse ka tootmises kasutatavateks graanuliteks ja vaigugraanuliteks, on kõikjal plasti tootmises kasutatav tööstuslik tooraine. **Praegused**

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa strateegia plasti kohta ringmajanduses“ (COM(2018) 028 final).

² [Scientific opinion on the environmental and health risks of microplastic pollution](#) („Teaduslik arvamus mikroplastireostuse keskkonna- ja terviseriskide kohta“), aprill 2019.

³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640).

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021) 400 final).

⁶ Komisjoni määrus (EL), millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 (mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH)) XVII lisa seoses sünteetiliste polümeeride mikroosakestega (C/2023/6419 final).

graanulikäitlustavad põhjustavad kadu tarneahela kõikides etappides, eelkõige tootmisel (nii varem kasutamata kui ka ringlussevõetud materjali puhul), töötlemisel, transpordil ning muude logistika- ja jäätmekäitlustoimingute ajal. Pärast keskkonda sattumist on neid peaaegu võimatu kokku koguda. Raskendavaks teguriks on nende liikuvus. Nagu mis tahes mikroplast, kanduvad tööstuskäitistest või transpordi ajal välja pääsenud plastigraanulid kergesti õhu ja maismaa pinnaveekogude kaudu ja merehoovuste abil edasi ning neid võib leida ka pinnasest (sh põllumajandusmaalt).

Graanulikao puhul võib täheldada nelja liiki kahjulikku mõju: mõju keskkonnale; mõju kliimale; võimalik mõju inimeste tervisele; mõju majandusele. Mõni neist mõjudest on seotud konkreetselt graanulitega, teised aga mikroplastiga üldiselt. Graanuleid söövad teadaolevalt mitmesugused mere- ja rannikuliigid (nt merikilpkonnad, merelinnud ja karbid). Allaneelamise järel võivad need põhjustada füüsilisi kahjustusi või surma. Kui need ei saa seedekulglat läbida, võivad need põhjustada alatoitumust või nälga. Nagu mis tahes mikroplasti puhul, on probleemi lahutamatu osa graanulite võime toimida adsorbeerunud toksiliste ainete ja patogeensete mikroorganismide kandjana. Plast ja mikroplast aitavad kaasa kliimamuutustele, olles nii kasvuhoonegaaside heite kui ka ökosüsteemidele ja elurikkusele avalduva surve lisaallikas. Kasvuhoonegaase eraldub kogu plasti olemusringi kestel alates tootmisest kuni lagunemisprotsessideni ning ookeanides leiduv plast võib häirida ka ookeanide võimet absorbeerida ja siduda süsinikdioksiidi. Inimesed puutuvad mikroplastiga kokku õhu kaudu ja toidu tarbimisel. Mikroplastil, sealhulgas plastigraanulitel, võib olla negatiivne majanduslik mõju sellisele kohalikule tegevusele nagu töenduslik kalapüük ja põllumajandus (nt mereelupaikadele, ökosüsteemidele ja elusloodusele avalduvast mõjust tulenev väiksem kalasaak), samuti turismile ja vaba aja veetmisele (nt randade ja selliste haavatavate alade nagu rahvusparkide, jõgede ja järvede atraktiivsuse vähenemine või sulgemine).

Igal aastal toodetakse ja käideldakse nii üleilmselt kui ka ELis suuri graanulikoguseid (2021. aastal ELis ligikaudu 57 miljonit tonni). Hinnangute kohaselt **sattus 2019. aastal ELis keskkonda 52 140–184 290 tonni graanuleid. See on 2 100–7 300 veokikoormat graanuleid aastas.**

Lisatud mõjuhinnangu ja esialgse mõjuhinnangu toetamiseks kogutud tõenditest ning avaliku konsultatsiooni ja VKEdele suunatud täiendava konsultatsiooni tulemustest nähtub, et sidusrühmad pooldavad mikroplastireostuse vähendamise meetmete võtmist iga tasandi ametiasutustes. Sidusrühmad viitavad ka tööstusharu vabatahtlikule tegevusele selles valdkonnas, eelkõige programmile „Operation Clean Sweep®“ (OCS).

Käesoleva ettepaneku eesmärk on **vähendada graanulite sattumist keskkonda** ning selle tulemusena väheneks graanulikadu lähtetasemega võrreldes 54–74 %, mis tähendab tahtmatult keskkonda lastava mikroplasti summaarse heitkoguse vähenemist 6 % võrra. Kooskõlas komisjoni üldise eesmärgiga vähendada keskkonda sattuva mikroplasti kogust 30 % aitab see **säilitada ökosüsteeme ja elurikkust, vähendada võimalikku tervisemõju ja edendada kohalikku majandustegevust.** Samuti võib see anda rohkem teavet graanulikao ulatuse kohta kogu graanulite tarneahela lõikes. VKEdele leebemate nõuete kehtestamisega tagatakse, et nende tegevusele avalduda võiv mõju on asjakohaselt leevendatud.

1.2. Kooskõla ELi kehtivate tegevuspõhimõtetega

Graanulite keskkonda sattumise ärahoidmist käsitleva ettepanekuga toetatakse Euroopa rohelise kokkuleppe eesmäärke ja aidatakse lahendada kliimamuutuste, saastamise ja

elurikkuse vähenemise kolmikkriisi. Samuti tugevdatakse sellega selliseid üldstrateegiaid nagu plastistrateegia, ringmajanduse tegevuskava ja nullsaaste tegevuskava. Mikroplastireostuse allikaks on:

1. maha jäetud, ära visatud või sobimatult kõrvaldatud suuremad plasttooted ning keskkonnas nende lagunemisel tekkivad väiksemad plastitükid;
2. teatavatele toodetele, näiteks kosmeetikatoodetele tahtlikult lisatud mikroplast, mis lõpuks jõuab keskkonda, ning
3. tahtmatu mikroplastiheide peamiselt kasutamisest tuleneva kulumise ja ebaõige käitlemise tõttu.

Makroplasti puhul on liit juba võtnud rea reguleerivaid meetmeid keskkonda sattuvatest suurematest plasttoodetest tuleneva reostuse vähendamiseks; see hõlmab ühekordselt kasutatavate plasttoodete direktiivi⁷, jäätmete raamdirektiivi⁸, pakendite ja pakendijäätmete direktiivi⁹ ning merestrateegia raamdirektiivi¹⁰. Need meetmed aitavad vähendada plastijäätmete teket, tõhustada nende kogumist ja ringlussevõttu ning soodustada ringlussevõetud materjali kasutamist uutes toodetes ning seeläbi vähendada plastprügi kogust keskkonnas.

Peale plastigraanulite on komisjon uurinud **tahtmatu mikroplastiheitega** seoses mitut muud peamist tahtmatu heite allikat, näiteks värve, rehve, sünteetilist tekstiili, geotekstiili ja vähemal määral pesukapsleid. Rehvidest eralduva mikroplasti heitkoguste vähendamise meetmed on juba lisatud EURO 7 määruse ettepanekusse. Teiste allikate puhul ilmsid esialgses analüüsis andmelüngad ja ebakindlus ning jõuti järeldusele, et nende puhul võivad sobida paremini muud poliitikavahendid. Kõige sobivamate sekkumismeetmete määramiseks on vaja rohkem teavet ja täiendavaid analüüse. Kõnealuste allikate kohta võib koostada eraldi mõjuhinnangud, kui see on asjakohane ja vajalik, et toetada võimalikke ettepanekuid neist allikatest pärit mikroplasti heitkoguste vähendamiseks.

Tööstusheite puhul on suurtest tööstuskäitistest pärit heitkoguseid reguleeriv ja haldav õigusakt tööstusheite direktiiv¹¹. Kehtivates parima võimaliku tehnika alastes järeldustes ei käsitleta konkreetselt plastigraanulite kadu. Käesoleva ettepaneku kohases määruuses sätestatud eeskirjade kohaldamine ei tohiks piirata tööstusheite direktiivi kohaldamist.

Graanulite keskkonda sattumise ärahoidmist käsitleva ettepanekuga täiendatakse graanulitega seotud sätteid, mis on kehtestatud **REACH-määruse kohase piirangu raames, mis hõlmab tahtlikult lisatud mikroplasti**. Kõnealuse piirangu puhul käsitatakse plastigraanuleid ärahoitava heite allikana ning kehtestatakse ettevõtjatele kaks kohustust: 1) anda teavet graanulite kasutamise ja kõrvaldamise kohta, nt märgistamise kaudu, ning 2) esitada igal aastal aruanne hinnanguliste heitkoguste kohta. Ehkki see võimaldab saada graanulite

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta (ELT L 155, 12.6.2019, lk 1–19).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 1994. aasta direktiiv 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta (EÜT L 365, 31.12.1994, lk 10).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19–40).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

kasutamise ja kao kohta rohkem teavet, ei ole neid kohustusi täpsustatud ning ei ole esitatud kao hindamise metoodikat. Käesolevas uues ettepanekus käsitletud ulatuslikud kohustused ja standarditud metoodika aitavad hoida ära graanulite kadu allikast ja koguda hinnanguliste heitkoguste kohta rohkem teavet.

Ettepanek on kooskõlas Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni (**OSPAR**) alusel plastigraanulite kohta vastu võetud mittesiduva soovitusena, mille eesmärk on edendada ennetusstandardeid ja sertifitseerimissüsteeme kõikjal plasti tarneahelas¹². Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (**IMO**) analüüsib plastigraanulite meritsi vedu kaubakonteinerites ning hindab nii vabatahtlikke kui ka kohustuslikke meetmeid, millega saaks kehtestada graanuleid käitlevatele ettevõtjatele rangemad nõuded.

Ettepaneku eesmärk on sillutada teed mikroplastiga seotud sätete jaoks **plastireostust käsitleva ülemaailmse lepingu** üle käivate läbirääkimiste raames. EL ja selle liikmesriigid rõhutavad, et tulevane vahend peab sisaldama meetmeid tahtmatu mikroplastiheite vähendamiseks. See võib hõlmata näiteks meetmeid tootmisest, käitlemisest ja transpordist tuleneva plastigraanulite keskkonda sattumise riski minimeerimiseks¹³.

Ettepanekuga aidatakse kaasa **aastani 2030 ulatuva ÜRO kestliku arengu tegevuskava** rakendamisele lähtuvalt 17 kestliku arengu eesmärgist, eelkõige eesmärgist nr 12 (säästev tarbimine ja tootmine), eesmärgist nr 14 (ookeanide, merede ja mereressursside säilitamine ja säästev kasutamine kestliku arengu eesmärgil) ja eesmärgist nr 15 (elurikkus ja maismaa-ökosüsteemid) koos eesmärkidega nr 3 (hea tervis), 9 (tööstus, innovatsioon ja taristu) ja 13 (kliima).

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

2.1. Õiguslik alus

Käesolev algatus põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikel 1, kuna sellega tõstetakse keskkonnakaitse taset kõikjal ELis. See toob kaasa ka graanulite käitlemise edasise ühtlustamise ja võimaldab seeläbi hoida ära liikmesriikide eri lähenemisviisidest tulenevat turu killustumist, ent kõige tähtsam on siiski keskkonnakaitsega seotud mõõde.

2.2. Subsidiaarsus

Ühised nõuded graanulite käitlemiseks liidus on kõrgetasemelise keskkonnakaitse tagamiseks väga olulised. Nagu mis tahes mikroplast, liiguvad graanulid hõlpsalt ühest geograafilisest asukohast teise ja neid võib leida kõikides keskkondades, sealhulgas kõige kaugemates paikades. Ehkki algne graanulite kadu on tavaliselt suurim ühes geograafilises piirkonnas (naftakeemia- ja polümeeritööstuse piirkonnad, samuti sadamad ja muud logistikaplatvormid jne), on graanulid väga liikuvad ning võivad seejärel maismaa pinnaveekogude ja õhu kaudu ning ookeanihoovuste mõjul laiali kanduda. Probleemi piiriülene olemus on kõige olulisem põhjus ELi tasandil tegutsemiseks. Liikmesriikide eraldi tegutsemine oleks vähem kulutõhus ega tagaks optimaalset keskkonnakaitse taset. Samuti tekiks oht, et kehtestatakse konkureerivad eri õigusnormid.

¹² Soovitus 2021/06 plastigraanulite merekeskkonda sattumise vähendamise kohta, 2021.

¹³ ELi ettepanek ÜRO Keskkonnaprogrammi raames seoses plastireostust käsitleva rahvusvahelise õiguslikult siduva instrumendi üle arutleva valitsustevahelise läbirääkimiskomitee teise istungiga (INC-2).

2.3. Proportsionaalsus

Ettepanekus esitatud nõuetega ei minda kaugemale sellest, mis on vajalik, et võimaldada ettevõtjatel, kes käitavad käitisi, kus käideldakse aastas üle viie tonni plastigraanuleid, ning ELi ja kolmandate riikide vedajatel selliseid graanuleid ohutult ja vastutustundlikult käidelda. Need nõuded põhinevad väljakujunenud parimatel käitlustavadel, eelkõige tööstusharu programmil „Operation Clean Sweep®“ ja Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni (OSPAR) osaliste vastu võetud mittesiduval soovitusel. Nõuete proportsionaalsus tagatakse selle kaudu, et VKEdele kehtestatakse pärast põhjalikku sidusrühmadega konsulteerimist vajaduse korral leebemad nõuded. Sektoris nõuete täitmist kontrollivaid riiklikke pädevaid asutusi toetavad oma tööga sertifitseerimise eest vastutavad sertifitseerijad. Sellise süsteemiga tagatakse suur õiguskindlus ja hõlbustatakse täitetoimingute tegemist.

2.4. Vahendi valik

Ettepanek on iseseisev õigusakt, millega ei muudeta kehtivaid õigusakte. Selles sätestatakse nõuded, mida tuleb rakendada kõikjal graanulite tarneahelas, ning eeskirjad nõuete täitmise tagamise süsteemi kohta, mis põhineb kolmanda isiku tehtaval sertifitseerimisel, ettevõtja vastavusdeklaratsioonil ja riikliku ametiasutuse tehtaval vastavuskontrollil. Kuna eesmärk on tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ettevõtja käitlemistava muutmise kaudu, peetakse kõige kohasemaks õiguslikuks vahendiks määrust.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Järelhindamist ei ole tehtud, sest ELi tasandil puudub kehtiv õigusraamistik, mis lubaks käsitleda plastigraanulireostust kogu graanulite tarneahela ulatuses.

3.1. Konsulteerimine sidusrühmadega

Komisjon konsulteeris sidusrühmadega järgmisel viisil.

1. Ajavahemikul 22. veebruarist kuni 17. maini 2022 viidi läbi avalik konsultatsioon seoses algselt kindlaks tehtud suurimate teadaoleva tahtmatu mikroplastiheite allikatega, st plastigraanulite, sünteetilise tekstiili, rehvide, värvide, geotekstiili ning pesupesemiseks ja nõudepesuks kasutatavate pesukapslitega. Konsultatsiooni käigus esitati 410 arvamust. Kõik sidusrühmad olid nõus, et **mikroplastireostus liidus kujutab endast ohtu ning avaldab negatiivset mõju keskkonnale ja inimeste tervisele ning et on vaja võtta meetmeid kõikidel valitsemistasanditel**. Graanulikao puhul nõustusid sidusrühmad, et **peamine põhjus on ebakorrekne käitlemine**.

2. Teine konsultatsioon, mis oli suunatud graanuleid käitlevatele VKEdele, toimus 2023. aasta jaanuarist veebruarini. Teise konsultatsiooni käigus esitati 330 arvamust. **Enamik vastajatest pooldas nõuete kohustuslikuks muutmist, kui need on väiksemate ettevõtete puhul leebemad**. Mitu nõuet hinnati olevat liiga koormavad mikroettevõtjatele (vähem kui 10 töötajat) ja väikeettevõtjatele (10–49 töötajat), samuti ettevõtjatele, kelle käitlemissuutlikkus on alla 1 000 tonni aastas (väikeettevõtja keskmine aastane käitlemismahut). VKEd ei pooldanud kohustust lasta teha välisaudit. Parimate käitlustavade seast peeti kõige kulukamaks meetmeks kohustust kasutada eriseadmeid ja -pakendeid (st õhukindlaid, torkekindlaid ja keskkonnast eraldavaid suletud pakendeid). Lõpuks **leidsid vastajad, et parim viis nende toetamiseks on rahaline toetus ja standardmetoodika graanulikao mõõtmiseks**.

3. 2021. aasta septembrist 2023. aasta maini peeti seminare ja arendati kahepoolset suhtlust, mille käigus valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid avaldasid tugevat toetust **graanulite käitlemise kohustuslike nõuete kehtestamisele ELi tasandil ning tervikliku ja läbipaistva sertifitseerimissüsteemi loomisele**. Euroopa plastitootjate katusorganisatsioon PlasticsEurope nõustus, et kõige tõhusam meetod graanulikao vähendamiseks on näha ette **kohustuslik välisaudit ja sertifitseerimine, mis põhineb programmil „Operation Clean Sweep®“ ja mida kohaldatakse kõikide osalejate suhtes**. Tootjad leidsid, et seadusandlik ettepanek, millega nõutakse programmi „Operation Clean Sweep®“ laadse graanulikao ärahoidmise süsteemi sertifitseerimist, oleks kõikide osaliste jaoks väga kiiresti rakendatav, sest see võimaldaks ära kasutada käimasolevat tööstusharu algatust ja seda tugevdada. Euroopa ringlussevõtjate katusorganisatsioon PRE pooldas **kogu ELi hõlmavat õiguslikult siduvat vahendit**, millega tagatakse ühtsel turul kõikide osaliste jaoks võrdsed tingimused. Euroopa töötajate katusorganisatsioon EuPC juhtis tähelepanu parimate käitlustavade rakendamist takistavatele **piiratud ressurssidele**.

3.2. Mõju hindamine

3.2.1. Probleemi määratlus ja eelistatud poliitikavariant

Graanulite keskkonda sattumise ärahoidmist käsitlev ettepanek põhineb ettepanekule lisatud mõjuhindangul. Komisjoni õiguskontrollikomitee esitas alguses negatiivse arvamuse koos põhjalike märkustega 18. novembril 2022. Pärast seda, kui esialgset eelnõud oli oluliselt parandatud, esitas õiguskontrollikomitee 12. juunil 2023 reservatsioonidega positiivse arvamuse¹⁴. Mõjuhindangu I lisas on selgitatud, mil viisil õiguskontrollikomitee märkusi on arvesse võetud.

Mõjuhindangus on tuvastatud järgmine probleem: **praegused graanulikäitlustavad põhjustavad kadu tarneahela igas etapis ning sel on kahjulik keskkonnamõju ja võimalik kahjulik mõju inimeste tervisele**. On tehtud kindlaks järgmised põhjused:

- **turutõrked** – hindades ei kajastu negatiivne välismõju ega turuosalistele antava teabe puudulikkus. Ebaoptimaalne turuolukord on selgitatav ka sellega, et **väiksematele ettevõtjatele**, kelle jaoks ennetusmeetmete rakendamine on kulukas, **ei pakuta eritoetust ega osutata eritähelepanu**;
- **regulatiivsed puudused** – kehtivates asjakohastes õigusraamistiketes (kemikaalide, mereprügi, vee, tööstusheite, jäätmete, pakendite ja transporditegevuse kohta) ei käsitleta konkreetselt graanulite kadu ega nende ohutut ja vastutustundlikku käitlemist kogu graanulite tarneahela ulatuses.

Mõjuhindangus analüüsiti nende probleemide lahendamiseks ja nende põhjustega tegelemiseks nelja poliitikavarianti:

- 1. variant: kohustuslik standardmetoodika graanulikao mõõtmiseks;
- 2. variant: uues ELi õigusaktis sätestatavad kohustuslikud nõuded graanulikao ärahoidmiseks ja vähendamiseks; hõlmab kolme allvarianti, mille puhul esitatakse leebemad nõuded järgmistele VKEdele:

¹⁴ SEC.

2a: mikroettevõtjad;
2b: mikro- ja väikeettevõtjad;
2c: mikro- ja väikeettevõtjad ning keskmise suurusega ettevõtjad;

- 3. variant: tõhusam pakendamine graanulite logistika tarbeks;
- 4. variant: ELi eesmärk graanulikao vähendamiseks.

Tasuvusanalüüsi ning vaadeldud eri variantide proportsionaalsuse, sidususe, tulemuslikkuse ja tõhususe kvalitatiivse hindamise põhjal tehti ettepanek valida eelistatud poliitikavariandiks kombinatsioon järgmisest kahest poliitikavariandist:

- **1. variant – kohustuslik standardmetoodika graanulikao mõõtmiseks** eesmärgiga lahendada puuduliku teabe alamprobleem ja aidata saada rohkem teavet graanulikao suuruse kohta kogu graanulite tarneahela ulatuses. Samuti hõlbustab see graanulikaost teatamise nõude täitmist REACH-määruse kohase piirangu raames;
- **allvariant 2b – uues ELi õigusaktis sätestatavad kohustuslikud nõuded, mis on mikro- ja väikeettevõtjate jaoks leebemad** ning võimaldavad tegeleda selliste põhjustega nagu välismõju mittekajastumine hindades, puudulik teave ja regulatiivsed puudused. Kuna selle puhul keskendutakse ennetamisele, aitab see vähendada graanulikadu majanduslikult proportsionaalsel viisil tasemeni, mis on kooskõlas komisjoni üldise eesmärgiga vähendada 2030. aastaks mikroplasti heitkoguseid 30 %, ning samuti tagatakse, et graanulite tarneahelas osalevatele VKEdele avalduv mõju on asjakohaselt leevendatud.

3. variandiga kaasneksid sektori jaoks üsna suured investeerimiskulud ja selle kulutõhusus oleks väiksem kui 2. variandi puhul. 4. variant eeldaks esmalt toimiva seiresüsteemi loomist, mis võtaks aega. Selle rakendamine oleks keerulisem ja sellega kaasnevad kulud oleksid veidi suuremad kui 2. variandi ja allvariantide 2a–2c puhul. Allvariandi 2b puhul väheneks graanulikadu suhteliselt palju ning kulud oleksid tänu mikro- ja väikeettevõtjatele esitatavatele leebematele nõuetele väiksemad kui allvariandi 2a puhul. See allvariant on 2. variandi ja allvariantide 2a–2c võrdluses suurima kulutõhususega.

3.2.2. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Allpool kirjeldatud mõju puhul on eelistatud poliitikavarianti käsitletud tervikuna ja seega tuleneb see mõju nii 1. variandi kui ka allvariandi 2b kohastest sätetest.

- Kohustusliku standarditud mõõtmismetoodika väljatöötamise eeldatav mõju

Eelistatud poliitikavariandi puhul nähakse ette graanulikao mõõtmise standardmetoodika väljatöötamine ja selle järgnev kohustuslik kasutuselevõtt eesmärgiga täiendada **hinnangulistest heitkogustest aru andmise nõuet, mis on kehtestatud REACH-määruse kohase piirangu raames**. Nimetatud piirangu puhul ei ole sätestatud graanulikao mõõtmise metoodikat.

Eelistatud poliitikavariandi puhul kaasnevad standardmetoodika kasutuselevõtuga **ühekordsed kulud metoodika väljatöötamiseks ja katsetamiseks**. Sellise protsessi läbiviimiseks kulub Euroopa Standardikomitees (CEN) tavaliselt 3–4 aastat. Selle kulu võiks kanda tööstusharu või komisjon võiks pakkuda selleks toetust sihtotstarbelise uuringu kaudu. Kõnealuse metoodika väljatöötamisel võtab CEN arvesse tööstusharus selles valdkonnas tehtud tööd.

Metoodika väljatöötamise ja katsetamise kogukulu jääks hinnanguliselt vahemikku 1 258 000 eurot kuni 3 174 000 eurot. Kuna selle metoodika puhul lähtutakse tööstusharus tehtud tööst, siis eeldatakse, et tõenäolisemalt jääb selle kulu prognoositud vahemiku väiksemate väärtuste piiresse. Metoodika kasutamisest tulenevad tööstusharu aruandluskulud on REACH-määruse kohase piirangu raames juba arvesse võetud. See kehtib ka Euroopa Kemikaaliameti kulude kohta, mis kaasnevad kogutud teabe töötlemisega.

Eelistatud poliitikavariandiga soovitakse hoida kokku kulusid selle kaudu, et ettevõtjatele luuakse üks standardmetoodika mitme eri meetodi asemel, mida muidu võidaks kasutama hakata; see tähendab, et 1) iga ettevõtja ei pea välja töötama oma metoodikat, 2) Euroopa Kemikaaliametile aru andmine on lihtsam ning 3) aruandlus on kvaliteetsem, kuna ühe metoodika kasutamine võimaldab andmeid võrrelda ja saada kokkuvõttes parema ettekujutuse graanulikao suurusest.

Tekkiv kulusääst on hinnanguliselt suurem kui väljatöötamiskulud. See lähenemisviis on täielikult kooskõlas teatises „Parem õigusloome: ühendatud jõududega parema õigusloome poole“¹⁵ väljendatud kohustusega. Ehkki 1. variandi puhul graanulikadu otseselt ei vähene, **võimaldab kao mõõtmise standardmetoodika ettevõtjatel ja ametiasutustel graanulikao probleemiga tõhusamalt tegeleda, kuna paraneb graanulikadu käsitleva teabe ja aruandluse ning kao seire kvaliteet.**

- Graanulikao ärahoidmiseks kehtestatavate kohustuslike nõuete ja nende täitmise tagamise süsteemi eeldatav mõju

Eelistatud poliitikavariandi puhul kehtestatakse **kohustuslikud nõuded, et hoida ära graanulite sattumist keskkonda kogu graanulite tarneahela ulatuses ning suurendada seega sellise kao vähendamise võimalusi.**

Kooskõlas põhimõttega, et saastaja maksab, jäävad kulud, mis on seotud nõuete täitmiseks ja kolmanda isiku tehtava sertifitseerimise või ettevõtja vastavusdeklaratsiooni põhjal vastavuse tõendamiseks vajalike meetmetega, sektori kanda. Liikmesriikide ametiasutused vastutavad nõuete täitmise seotud avaliku registri pidamise eest ning mittevastavuse korral parandusmeetmete kehtestamise ja asjakohasel juhul karistuste määramise eest.

Kohustuslike nõuete kehtestamine lähtuvalt graanulikao ärahoidmiseks ning väljapuistunud graanulite laialikandumise tõkestamiseks ja ärakoristamiseks tööstusharus tehtud tööst ning nõuetele vastavuse tõendamise kohustuse sätestamine **toovad sektori jaoks kaasa otsesed nõuete täitmise seotud kulud. Väiksematele ettevõtjatele (mikro- ja väikeettevõtjatele) leebemate nõuete esitamine peaks vähendama nende ettevõtjatele avalduvat mõju.** Allvariandi 2b rakendamise summaarne netokulu on eeldatavalt 376–491 miljonit eurot aastas.

Riiklike pädevate asutuste halduskulude ja nõuete täitmise tagamise kulude hulka kuuluvad kulud avaliku registri loomise ja haldamise, vastavuskontrolli, kaebuste menetlemise mehhanismide ja õiguskaitse kättesaadavuse tagamise jaoks ning samuti kavandatud määruse rakendamise kohta komisjonile iga kolme aasta järel aru andmise jaoks. Liikmesriikide summaarsed kulud on kogu ELis esimesel aastal eeldatavalt 313 000 eurot ja seejärel 125 000 eurot aastas. Need kulud on liikmesriigiti erinevad: suuremates liikmesriikides suuremad ja väiksemates väiksemad.

¹⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- Ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Parem õigusloome: ühendatud jõududega parema õigusloome poole“.

Kuna selle variandi puhul võib plasti tooraine hind kerkida, **võib plasttoodete hinnatõus avaldada mõju üldsusele**. Võimalik hinnatõus on tõenäoliselt siiski piiratud, sest parimate käitlustavade rakendamise kulud on sektori käibega võrreldes väikesed. Seepärast eeldatakse, et tootjad võtavad nii väikese tootmiskulude suurenemise enda kanda ning tarbijaid see ei mõjuta.

Graanuleid satub keskkonda märkimisväärselt vähem, mistõttu väheneb mikroplastireostus ning ökosüsteemid ja elurikkus on paremini kaitstud. Ühtlasi on tegemist **ettevaatusabinõuga inimeste tervisele avalduda võiva mõju ärahoidmiseks**. Aastane graanulikadu väheneb eeldatavalt 25 142 kuni 140 621 tonni võrra. Seega moodustab eelistatud poliitikavariandiga eeldatavalt saavutatav kao vähenemine umbes veerandi komisjoni eesmärgist vähendada mikroplasti heitkoguseid 30 %.

Saadav kasu hõlmab ka **võrdsete võimaluste loomist ettevõtjatele**, kuna tagatakse, et vähendamismeetmeid kohaldavate ettevõtjate positsiooni ei nõrgenda konkurents ettevõtjatega, kes ei kohalda selliseid meetmeid, nagu võib juhtuda praeguses vabatahtlikus süsteemis. Graanuleid omavate ettevõtjate jaoks toob see muu hulgas **majanduslikku kasu**, mis ulatub eeldatavalt 25–141 miljoni euronile ja tuleneb keskkonda sattumise asemel alles jäävate graanulite kogusest.

Graanulikao vähendamisel on nende keskkonda sattumisest mõjutatud piirkondades eeldatavalt **täiendav positiivne majanduslik mõju teatavatele sektoritele**, näiteks tööstuslikule kalapüügile, põllumajandusele, turismile ja vaba aja veetmise sektorile. Kahaneks merekeskkonda sattuvate graanulite kogus ja see vähendaks häiringuid mereliikidele, sealhulgas sellistele majanduslikult olulistele liikidele nagu austrid ja huntahven. Samuti satub vähem graanuleid käitiste reovette ja selle puhastamisel tekkivasse reoveesetesse, mistõttu jõuab juhu, kui reoveesete laotatakse põllumajandusmaale, vähem graanuleid ka mulda.

Eelistatud poliitikavariandiga aidatakse luua uusi töökohti, kuna parimate käitlustavade rakendamiseks on eeldatavalt vaja **lisatöötajaid** (3 858 täistööajaga töökohta). Samuti aitab see **ära hoida teatavaid kulusid ühiskonnale**, näiteks kulusid, mis on seotud kohalike kogukondade puhastus- ja heastamistegevusega reostusest mõjutatud piirkondades. Need toimingud on tavaliselt keerulised, kuna nõuavad inimressursse ning tehnoloogilisi ja rahalisi vahendeid.

Eelistatud poliitikavariant on kooskõlas Euroopa kliimamääruses sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärkidega ning liidu 2030. ja 2050. aastaks seatud eesmärkidega. Sellega antav kõige olulisem panus kliimamuutuste mõju leevendamisse seisneb selles, et see võimaldab ära hoida plastigraanulite levimist keskkonda. Plastigraanulireostuse ennetamine käitlemiskohas toob eeldatavalt kaasa kasvuhoonegaaside heite vähenemise, kuna on vaja toota vähem plasti. Peale selle võib sellel olla kaudne positiivne mõju planktoni kasvule, mis omakorda aitab kaasa süsiniku sidumisele.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Eelistatud poliitikavariandi puhul aidatakse vähendada õigusliku killustumise riski ning seeläbi suurendada õiguskindlust ja tugevdada siseturu toimimist, kuna võetakse kasutusele üks mõõtmismetoodika ja kehtestatakse üks nõuete kogum graanulikao ärahoidmiseks. Eeldatavalt võimaldab see omakorda ettevõtjatel ning õigusaktide rakendamise ja nõuete täitmise tagamise eest vastutavatel riiklikel pädevatel asutustel teataval määral kulusid kokku hoida.

Eelistatud poliitikavariant hõlmab **erandit alla viie tonni graanuleid tootvatele ja käitlevatele ettevõtjatele**, kes ei pea tegema kulukaid investeeringuid, mille keskkonnakasu

seoses graanulikao vähenemisega on väga piiratud. Peale selle peaksid graanuleid käitlevatele VKEdele suunatud, 2023. aastal läbi viidud konsultatsiooni tulemusena **väiksematele ettevõtjatele (mikro- ja väikeettevõtjatele) kehtestatavad leebemad nõuded vähendama nende ettevõtjate otseseid nõuete täitmisega seotud kulusid** (näiteks võivad ettevõtjad võtta arvesse käitise laadi ja suurust ning selles toimuva tegevuse ulatust ning neil ei ole kohustust investeerida kallimatesse seadmetesse, näiteks reoveepuhastussüsteemidesse). Samuti peaksid komisjon ja liikmesriigid pakkuma väiksematele ettevõtjatele (mikro- ja väikeettevõtjatele) tehnilist tuge ja rahalist toetust, näiteks VKEdele ette nähtud **juhend- ja koolitusmaterjale** ning vastavaid vahendeid.

Eelistatud poliitikavariandi puhul nähakse ette eeskirjad teabe, sealhulgas sertifitseerimisel kogutud teabe nii füüsilisel kujul kui ka digitaalses keskkonnas esitamise kohta ning seega peetakse seda varianti digiteerimist toetavaks.

Eelistatud poliitikavariandil on tõenäoliselt vaid väike negatiivne mõju ELi plastisektori konkurentsivõimele, kuna sellest tulenevad hinnangulised kulud moodustavad väga väikese osa (umbes 0,13 %) sektori käibest.

Eelistatud poliitikavariandiga kaasnevad halduskulud ettevõtjatele (graanulikaost aru andmiseks vajaliku halduskorra jaoks süsteemide loomine ettevõttes, ettevõttesisene hindamine ja sertifitseerimine, ametiasutuste teavitamine sertifitseerimisest) on hinnanguliselt 44 miljonit eurot. Sellega seotud kohandamiskulud (mõõtmisstandardi väljatöötamine ja kohaldamine, toimingute ja menetluskorra kohandamine uute nõuetega, graanulikao vähendamise meetmete rakendamine) ulatuvad hinnanguliselt 332–447 miljoni euroni. Võib tekkida ka muid väiksemaid kohandamiskulusid, sest graanulite hinnatõus võib kanduda üle nende kasutajatele tootmisahela järgnevatel etappidel ja plasttoodete hinnatõusust tingituna lõppkokkuvõttes ka kodanikele.

Eespool kirjeldatud eelistatud poliitikavariant kajastub käesolevas ettepanekus nii kohustuslike nõuete kui ka nende täitmise tagamise süsteemi näol. Selleks, et veelgi vähendada VKEde otseseid kulusid seoses nõuete täitmisega, on ettepanekusse lisatud täiendavad nõuete leevendused võrreldes eelistatud poliitikavariandiga. Neid täiendavaid nõuete leevendusi on täpsemalt kirjeldatud punktis 6.2. Eelkõige tuleb mikro- ja väikeettevõtjatel ning käitiste puhul, kus käideldakse aastas alla 1 000 tonni plastigraanuleid, esitada nõuetele vastavuse tõendamiseks vaid ettevõtja vastavusdeklaratsioon ning sertifitseerimine ei ole vajalik. Need lisameetmed toovad kaasa eelistatud poliitikavariandist tulenevate halduskulude täiendava vähenemise 24,6 miljoni euro võrra (44 miljonilt eurolt 19,4 miljoni euroni) ja nõuete täitmisega seotud kulude täiendava vähenemise 16,9 miljoni euro võrra (332–447 miljonilt eurolt 315–430 miljoni euroni). Kulude summaarsel täiendaval vähenemisel 41,5 miljoni euro võrra väheneks eelistatud poliitikavariandi puhul arvutatud netokulu umbes 10 % (376–491 miljonilt eurolt 334–450 miljoni euroni). Mikro- ja väikeettevõtjate puhul oleks kulude täiendava vähenemise korral netokulu peaaegu 15 % väiksem.

Kõnealuse täiendava nõuete leevendamise mõju graanulikao vähendamisele on raske hinnata. On tõenäoline, et täiendava nõuete leevendamisega kaasneb graanulikao suurenemine. Kui eeldada, et graanulikadu suureneb 10 %, oleks summaarne graanulikao vähenemine selle täiendava nõuete leevendamise tõttu aastas 2 500 kuni 14 000 tonni võrra väiksem kui eelistatud poliitikavariandi puhul.

- **Põhiõigused**

Eelistatud poliitikavariant on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 37, mille kohaselt peab EL tagama kõrgetasemelise keskkonnakaitse ja kvaliteetse keskkonna.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekust ei tulene vajadust eelarveeraldise märkimisväärselt muuta või rakendada uusi eelarveeraldise. InvestEU nõustamiskeskuse kaudu on võimalik käivitada nõustamisalgatusi, et toetada VKEsid nõuete täitmisel; see võib toimuda ka koostöös Euroopa ettevõtlusvõrgustikuga. Komisjon võtab arvesse vajadust tugiteenuste ja -uuringute järele.

5. MUU TEAVE

Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Liikmesriigid peavad iga kolme aasta järel esitama komisjonile andmed välja antud tunnistusi käsitlevate sertifitseerijatelt laekunud teadete kohta. Selleks, et paremini jälgida edusamme, mida tehakse, et saavutada komisjoni üldine eesmärk vähendada heitkoguseid 2030. aastaks 30 %, on vaja ühtsel viisil valideeritud hinnangut summaarse graanulikao kohta. Lisatud mõjuhinnangu jaoks on koostatud vastav esialgne hinnang, kuid lähiaastatel on vaja jätkata tööd põhjalikumate teabe saamiseks. Seda tööd tõhustavad standardne mõõtmismetoodika ja REACH-määruse kohane aruandlusnõue. Sidusrühmad on heitkoguste seire ja nendest aruandmise süsteemiga enamjaolt nõus.

6. ETTEPANEKU SÄTETE ÜSIKASJALIK SELGITUS

6.1. Ettepaneku kohase määruse eesmärk ja kohaldamisala

Artiklis 1 on sätestatud kavandatav reguleerimise – kohustused seoses plastigraanulite käitlemisega tarneahela kõikides etappides, et hoida ära kadu. Ühtlasi on artiklis 1 sätestatud kavandatav kohaldamisala, mis hõlmab kõiki ettevõtjaid, kes käitlevad liidus üle viie tonni plastigraanuleid aastas, ning ELi vedajaid ja kolmandate riikide vedajaid, kes veavad liidus plastigraanuleid.

6.2. Üldised kohustused ja nõuded

Olenemata kavandatud määruses sätestatud käitlemisnõuetest, mida tuleb hakata rakendama 18 kuu jooksul alates määruse jõustumisest, kehtestatakse artikliga 3 ettevõtjatele, ELi vedajatele ja kolmandate riikide vedajatele üldine kao ärahoidmise kohustus. Seda kohustust kohaldatakse alates määruse jõustumise hetkest. Peale selle peavad ettevõtjad ja ELi vedajad teavitama riiklikke pädevaid asutusi oma tegevusest seoses plastigraanulite käitlemisega, et võimaldada neil teha tõhusat vastavuskontrolli. Artikli 4 kohaselt peavad kõik ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad hakkama täitma määruses sätestatud nõudeid 18 kuu jooksul alates selle jõustumisest. Samuti on seal nõutud, et nad võtaksid meetmeid järgmises tähtsuse järjekorras: ennetamine, hoidmaks ära graanulite väljapuistumist esmasest kaitsekestast; väljapuistunud graanulite laialikandumise tõkestamine, et hoida ära nende sattumist keskkonda, ning viimase võimalusena nende ärakoristamine pärast väljapuistumise või kao juhtumit.

Artiklis 5 on sätestatud üksikasjalikud täitmist vajavad nõuded. Need põhinevad tööstusharu programmil „Operation Clean Sweep®“ ja Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse

konventsiooni (OSPAR)¹⁶ osaliste vastu võetud mittesiduvatel soovitusel. Kõnealused nõuded on järgmised:

- (1) ettevõtjad, kes käitavad käitisi, kus käideldakse plastigraanuleid, koostavad riskihindamiskava ning rakendavad ja ajakohastavad seda kooskõlas I lisaga;
- (2) ettevõtjad, kes käitavad käitisi, kus käideldakse plastigraanuleid, esitavad oma riskihindamiskava pädevale asutusele koos ettevõtja vastavusdeklaratsiooniga, mis on välja antud lähtuvalt II lisas esitatud näidisevormist;
- (3) ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad rakendavad teatavaid III lisa kohaseid meetmeid;
- (4) käitiste käitajad ja ELi vedajad koolitavad oma töötajaid;
- (5) käitiste käitajad ja ELi vedajad jälgivad ja dokumenteerivad oma asjakohaseid rakendusmeetmeid ja hinnangulist graanulikadu, võttes muu hulgas vajaduse korral parandusmeetmeid, ning tegelevad plastigraanulitega seotud oluliste vahejuhtumite ja õnnetustega;
- (6) keskmise suurusega ettevõtjad ja suurettevõtjad, kes käitavad käitisi, kus käideldakse aastas üle 1 000 tonni plastigraanuleid, viivad igal aastal läbi sisehindamise ning võtavad riskihindamiskava raames ühtlasi täiendavaid meetmeid kooskõlas I lisaga;
- (7) keskmise suurusega ettevõtjatele ja suurettevõtjatele, kes käitavad käitisi, kus käideldakse aastas üle 1 000 tonni plastigraanuleid, peab olema välja antud III lisas esitatud näidisevormi kohane vastavustunnistus.

Selleks, et veelgi vähendada VKEdele avalduvat mõju, nähakse VKEde käitiste puhul käesoleva ettepanekuga ette eelistatud poliitikavariandi kohaste leebemate nõuete täiendav leevendamine. Kõnealused nõuete leevendused mikro- ja väikeettevõtjatele ning käitiste puhul, kus käideldakse aastas alla 1 000 tonni plastigraanuleid, on järgmised:

- kolmanda isiku tehtav sertifitseerimine ei ole kohustuslik ning piisab ettevõtja vastavusdeklaratsioonist, samuti on vastavusdeklaratsiooni kehtivusaeg pikem (viis aastat);
- puudub kohustus teha asutusesiseseid hindamisi;
- puudub kohustus vastavushinnanguid juhtkonna ametlikul koosolekul läbi vaadata ning
- puudub kohustus töötada välja teadlikkus- ja koolitusprogramm.

Artikli 4 kohaselt peavad kõik ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad hakkama täitma määruses sätestatud nõudeid 18 kuu jooksul alates selle jõustumisest. Samuti on seal nõutud, et nad võtaksid meetmeid järgmises tähtsuse järjekorras: ennetamine, hoidmaks ära graanulite väljapuistumist esmasest kaitsekestast; väljapuistunud graanulite laialikandumise tõkestamine, et hoida ära nende sattumist keskkonda, ning viimase võimalusena nende ärakoristamine pärast väljapuistumise või kao juhtumit.

¹⁶ Nõukogu 7. oktoobri 1997. aasta otsus 98/249/EÜ Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni sõlmimise kohta (EÜT L 104, 3.4.1998, lk 1).

Keskmise suurusega ettevõtjate suhtes, kes käitavad käitisi, kus käideldakse aastas üle 1 000 tonni plastigraanuleid, kohaldatakse järgmist leebemat nõuet:

- esimesele sertifitseerimisele eelnev üleminekuperiood on pikem kui suurettevõtjate puhul (24 kuu asemel 36 kuud) ja vastavustunnistuse kehtivusaeg on pikem (kolme aasta asemel neli aastat).

Samuti kohaldatakse plastigraanuleid transportivate vedajate, sealhulgas kolmandate riikide vedajate suhtes erinõudeid, mille puhul on arvesse võetud nende tegevuse eripära seoses plastigraanulite veoga.

6.3. Nõuetele vastavuse tagamise süsteem

Artiklis 5 on üksikasjalikult sätestatud kohustused seoses tegevuskoha tasandil läbi viidava sertifitseerimisega, mille eesmärk on hõlbustada riiklike pädevate asutuste tehtavat vastavuskontrolli. Sertifitseerimine, mille tulemusena antakse välja artiklis 5 kirjeldatud vastavustunnistus, võetakse järk-järgult kasutusele teatava ajavahemiku jooksul. Vastavustunnistuse vorm on sätestatud II lisas. Sertifitseerija peab olema füüsiline või juriidiline isik või selliste isikute ühendus või rühm, kes on saanud loa viia läbi keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS) määruse kohast tõendamist ja kinnitamist, või ametlikult akrediteeritud asutus, kellel ei ole huvide konflikti ning kellel on nõutavad eksperditeadmised, seadmed ja taristu. Artiklis 7 on esitatud sätted, mida sertifitseerija peab järgima liikmesriigilt akrediteeringu saamiseks. Vastavuse hindamisel peavad sertifitseerijad tegema pistelist kontrolli. Kui sertifitseerija on tunnistuse välja andnud, peab ta teavitama sellest pädevat asutust, kes peab pidama vastavat registrit. Selline register peab läbipaistvuse huvides olema veebisaidil üldsusele kättesaadav.

Artikli 6 kohaselt loetakse ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) registreeritud ettevõtjad nõuetele vastavaks ja vabastatakse seepärast määruses sätestatud kohustusest saada tunnistus ning teatada riskihindamiskava ja ettevõtja vastavusdeklaratsiooni uuendamisest.

Vajaduse korral peab ettevõtja teavitama pädevat asutust oma vastavusdeklaratsioonist. Pädevad asutused peavad pidama vastavat registrit, mis peab läbipaistvuse huvides olema veebisaidil üldsusele kättesaadav.

6.4. Nõuete täitmise järelevalve sätted

Artiklis 8 on sätestatud, et liikmesriikide pädevad asutused vastutavad selle kontrollimise eest, et ettevõtjad, vedajad ja kolmandate riikide vedajad järgiksid määruse nõudeid ja eeskirju. Eeldatakse, et nad teevad keskkonnajärelevalvet või muud kontrolli, võttes arvesse sertifitseerijate ja ettevõtjate saadetud teavet (ettevõtjate deklaratsioonid, riskihindamiskavad), ning menetlevad vastavalt artiklile 14 füüsiliste või juriidiliste isikute või organisatsioonide esitatud kaebusi. Artiklis 8 on sätestatud ka liikmesriikide aruandluskohustus, mille kohaselt tuleb iga kolme aasta järel esitada komisjonile määruse rakendamist käsitlev aruanne.

Artikliga 4 antakse liikmesriikide pädevatele asutustele õigus nõuda ettevõtjatelt täiendavate meetmete rakendamist, kui kavades kehtestatud ja ellu rakendatud meetmeid ei peeta piisavaks. Artikliga 9 antakse neile õigus näha tõsise vahejuhtumi või õnnetuse korral ettevõtjatele, ELi vedajatele ja kolmandate riikide vedajatele ette asjakohased järelemeetmed. Artiklis 10 on sätestatud, et kui nõuetele mittevastavus põhjustab vahetut ohtu inimeste tervisele või avaldab olulist kahjulikku mõju keskkonnale, peaks pädevatel asutustel olema võimalik nõuda tegevuse peatamist. Uurimisvolitused ja nõuete täitmise tagamise volitused on

määratletud artiklis 11. Seoses rikkumistega on artiklis 15 sätestatud rida kohustusi, mida liikmesriigid peavad oma karistuskorra kindlaksmääramisel järgima.

Hüvitamist käsitleva artikli 16 eesmärk on tagada, et kui on tekkinud tervisekahju, mis on täielikult või osaliselt põhjustatud määruse rikkumisest, on asjaomasel üldsuse liikmel võimalik nõuda ja saada hüvitist rikkumise eest vastutavalt füüsiliselt või juriidiliselt isikult ning asjakohasel juhul asjaomaselt pädevalt asutuselt.

Artiklis 17 on sätestatud delegeeritud volituste rakendamise kord. Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise eeskirjad on sätestatud artiklis 18.

6.5. VKEde abistamine

Artikliga 12 tagatakse, et käivitatakse algatused, millega aidatakse graanulite tarneahelas tegutsevatel VKEdel määrust rakendada. Eelkõige peab komisjon välja töötama teadlikkuse suurendamise materjalid ja koolitusmaterjalid määruses sätestatud nõuete usaldusväärse rakendamise kohta. Liikmesriigid peaksid tagama, et kõnealustel ettevõtjatel on juurdepääs määruse järgimisega seotud teabele ja abile. Ilma et see piiraks kohaldatavate riigiabi eeskirjade kohaldamist, võivad liikmesriigid pakkuda abi järgmisel kujul: rahaline toetus; juurdepääs rahastamisvõimalustele; juhtkonna ja töötajate erikoolitus ning korralduslik ja tehniline tugi.

6.6. Standardmetoodika

Ehkki plastigraanulite kadu on märgatav, ei mõõdetata seda korrapäraselt. REACH-määruse kohane nõue hinnangulisest graanulikaost igal aastal aru anda aitab graanulikao kohta rohkem teavet saada. Sellega aga ei nähta ette metoodikat graanulikao mõõtmiseks. Artikli 13 kohaselt peab komisjon paluma Euroopa standardiorganisatsioonidel koostada standard keskkonda sattunud graanulikoguste hindamiseks.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

plastigraanulite kao ärahoidmise kohta mikroplastireostuse vähendamiseks

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,
võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹⁷,
võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust¹⁸,
toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt
ning arvestades järgmist:

- (1) Mikroplasti leidub kõikjal, see on püsiv ja levib üle riigipiiride. See on keskkonnale kahjulik ja võib kahjustada inimeste tervist. Mikroplast kandub õhu ja maismaa pinnaveekogude kaudu ja merehoovuste abil hõlpsalt edasi ning selle liikuvus kujutab endast raskendavat tegurit. Mikroplasti leidub pinnases (sh põllumajandusmaal), järvedes, jõgedes, suudmealadel, randades, laguunides, meredes, ookeanides ja varem puutumata jäänud kaugeles piirkondades ning nende esinemine mullas võib mõjutada mulla omadusi ja põhjustada mullas muutusi, mis avaldavad negatiivset mõju mõne taime kasvu. Mikroplasti mõju merekeskkonnale on põhjalikult dokumenteeritud. Merekeskkonnas on mikroplasti kogumine peaaegu võimatu ning teadaolevalt söövad seda mitmesugused organismid ja loomad ning see kahjustab elurikkust ja ökosüsteeme. Plastigraanuli püsivust veekeskkonnas võib mõõta aastakümnetega või veel pikema ajavahemikuga ning plastigraanulite allaneelamine võib teha mereelustikule, eelkõige merelindudele ja merikilpkonnadele füüsilist kahju või põhjustada surma. Samuti aitab mikroplast nii kasvuhoonegaaside heite kui ka ökosüsteemidele avalduva surve täiendava allikana süvendada kliimamuutusi. Probleemi lahutamatu osa mikroplasti võime toimida adsorbeerunud toksiliste ainete ja patogeensete mikroorganismide kandjana. Inimesed puutuvad mikroplastiga kokku õhu kaudu ja toidu tarbimisel. Suurenev teadlikkus mikroplasti esinemisest toiduahelas võib õhnestada tarbijate usaldust ja tuua kaasa majanduslikke tagajärgi. Mikroplasti keskkonda sattumisest mõjutatud piirkondades võib avalduda negatiivne majanduslik mõju sellistele tegevustele nagu töenduslik kalapüük ja põllumajandus ning vaba aja veetmine ja turism.
- (2) Komisjoni juhtivate teadusnõustajate rühm leidis oma arvamuses „Environmental and health risks of microplastic pollution“ („Mikroplastireostusest tulenevad keskkonna- ja

¹⁷ ELT C ..., ..., lk

¹⁸ ELT C ..., ..., lk

terviseriskid“), et „on kaalukaid põhjusi muretsemiseks ja ettevaatusabinõude rakendamiseks“¹⁹.

- (3) Plastigraanulite kadu kujutab endast liidus suuruselt kolmandat tahtmatult keskkonda lastud mikroplasti allikat ning selle põhjuseks on kehvad käitlustavad tarneahela igas etapis, sealhulgas tootmisel, töötlemisel, turustamisel, transpordil – muu hulgas meritsi veol – ning muude logistikatoimingute puhul. Seega on oluline kasutada tarneahelal põhinevat lähenemisviisi, et tagada kõikide plastigraanulite käitlemisega seotud ettevõtjate pühendumine kao ärahoidmisele. Alates 2015. aastast on Euroopa plastitööstuses hakatud vabatahtliku kohustusena järk-järgult rakendama rahvusvahelist programmi „Operation Clean Sweep®“ (OCS). Selle programmi raames tunnistab iga graanuleid valmistav või käitlev ettevõtja graanulikao täieliku ärahoidmise olulisust ning kohustub võtma kasutusele parimad tavad. Ehkki programmiga liitunute seas on arusaamine sellistest tavadest üldiselt hea, ei ole neid ulatuslikult rakendatud. Nimetatud programmi järgijaid on plastitööstuses endiselt vähe.
- (4) Mikroplastireostuse keskkonnamõju ja võimalik mõju inimeste tervisele tekitab muret enamikus maailma piirkondades. Mõni liikmesriik on vastu võtnud või kavandab sellekohaseid sihtmeetmeid. Riiklike piirangute erinevused võivad aga takistada siseturu toimimist.
- (5) Komisjon võttis plastireostuse vastu võitlemiseks 2018. aasta jaanuaris vastu teatise „Euroopa plastistrateegia“²⁰, milles ta tunnustab mikroplastiga seonduvaid riske ja kutsub üles leidma eri mikroplastiallikate jaoks sobivaid uuenduslikke lahendusi. Seda kohustust uuendati Euroopa rohelise kokkuleppe avaldamisega 2019. aasta detsembris, uue ringmajanduse tegevuskavaga²¹ 2020. aasta märtsis ja nullsaaste tegevuskavaga²² 2021. aasta mais. Viimases on 2030. aastaks seatud eesmärkide hulka lisatud ka keskkonda sattuva mikroplastikoguse vähendamine 30 % võrra.
- (6) Komisjoni määrusega (EL) 2023/2055²³ on mikroplastireostuse vähendamiseks kehtestatud tahtlikult toodetesse lisatud mikroplasti turulelaskmise piirang (edaspidi „piirang“), kuna märkimisväärne osa mikroplastireostusest tuleneb sünteetiliste polümeeride mikroosakeste kasutamisest eraldi või tahtlikult toodetesse lisatuna ning selline reostus kujutab endast vastuvõetamatut keskkonnariski.
- (7) Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni (OSPAR) osalised võtsid 2021. aastal vastu mittesiduva soovitus 2021/06²⁴, et edendada plastigraanulite merekeskkonda sattumise vähendamiseks ühtsete tulemuslike graanulikao ärahoidmise standardite ja sertifitseerimissüsteemide õigeaegset väljatöötamist ja rakendamist kõikjal plasti tarneahelas. Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis analüüsitakse praegu meetmeid plastigraanulite meritsi veoga seotud riski minimeerimiseks.

¹⁹ [Teaduslik arvamus mikroplastireostusest tulenevate keskkonna- ja terviseriskide kohta](#), aprill 2019.

²⁰ COM(2018) 28 final.

²¹ COM(2020) 98 final, 2020.

²² COM(2021) 400 final.

²³ Komisjoni 25. septembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2055, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 (mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH)) XVII lisa seoses sünteetiliste polümeeride mikroosakestega (ELT L 238, 27.9.2023, lk 67).

²⁴ [OSPARI soovitus 2021/06 plastigraanulite merekeskkonda sattumise vähendamise kohta](#).

- (8) Liidu ettepanekus, mis tehti ÜRO Keskkonnaprogrammi raames seoses plastireostust käsitleva rahvusvahelise õiguslikult siduva instrumendi üle arutleva valitsustevahelise läbirääkimiskomitee teise istungiga (INC-2)²⁵, rõhutasid liit ja liikmesriigid, et tulevane õigusakt peab sisaldama meetmeid tahtmatu mikroplastiheite vähendamiseks.
- (9) Vaatamata sellele, et on olemas liidu õigusaktid jäätmetekke ärahoidmise, reostuse, mereprügi ja kemikaalide kohta, puuduvad liidus konkreetsed eeskirjad mikroplastireostuse allikaks oleva graanulikao ärahoidmiseks kogu tarneahela ulatuses. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/98/EÜ²⁶ on sätestatud peamised jäätmekäitluse põhimõtted ja liikmesriikide üldine kohustus võtta meetmeid jäätmetekke ärahoidmiseks. Seda üldist kohustust tuleks täiendada plastigraanulite hoolsa käitlemisega seotud konkreetsete aspektide ja nõuetega, et hoida ära nende muutumist jäätmeteks.
- (10) Ehkki polümeersete materjalide tootmine tööstuslikus mastaabis kuulub Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL²⁷ kohaldamisalasse, ei hõlma kõnealune direktiiv muid tegevusi, näiteks ümbertöötamist, vedu ja ladustamist, mida tavaliselt teostavad väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad. Peale selle ei ole saastuse kompleksset vältimist ja kontrolli käsitleva nõukogu direktiivi 96/61/EÜ²⁸ kohaselt 2007. aasta augustis koostatud viitedokumendis²⁹, kus kirjeldatakse polümeeride tootmise parimat võimalikku tehnikat, käsitletud graanulikao konkreetset probleemi.
- (11) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/56/EÜ³⁰ on käsitletud ranniku- ja merekeskkonnas esineva mikroprügi, sealhulgas mikroplasti mõju seiret ja hindamist. Praegu on käsil mereprügi seire esimeste suuniste ajakohastamine lähtuvalt ühtlustatud meetodikast, mis muu hulgas hõlmab plastigraanulite esinemise ja leviku seiret rannajoonel. Direktiiv 2008/56/EÜ ei sisalda siiski erinõudeid käitlemiskohas graanulikao ärahoidmise ega vähendamise kohta.
- (12) Komisjoni määruses (EL) 2023/2055 on tööstusettevõttes kasutamiseks ette nähtud sünteetiliste polümeeride mikroosakeste, st plastigraanulite kadu käsitletud ärahoitava heitena. Sellise heite puhul on kehtestatud nõue anda kord aastas aru keskkonda sattunud mikroplasti hinnangulise koguse kohta. Ehkki ei ole kehtestatud meetodikat kao hindamiseks, võimaldab see nõue saada graanulikao kohta rohkem teavet ja parandab tulevikus avalduvate mikroplastist tulenevate riskide hindamiseks kogutud teabe kvaliteeti.
- (13) Tagamaks, et plastigraanuleid käideldakse tarneahela kõikides etappides ohutult ja vastutustundlikult, et hoida ära nende keskkonda sattumist, on vaja kehtestada nõuded plastigraanulite käitlemise kohta kogu tarneahela ulatuses: tootmisel, lähtesegu valmistamisel ja kokkusegamisel, ümbertöötamisel, jäätmete käitlemisel (sealhulgas

²⁵ ÜRO Keskkonnaprogramm, 2023. [Istungieelne ELi esildis](#) plastireostust käsitleva rahvusvahelise õiguslikult siduva instrumendi üle arutleva valitsustevahelise läbirääkimiskomitee teise istungi eel.

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

²⁸ Nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiiv 96/61/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (EÜT L 257, 10.10.1996, lk 26).

²⁹ https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/2019-11/pol_bref_0807.pdf.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).

ringlussevõtul), turustamisel, ümberpakendamisel, veol, ladustamisel ja puhastusjaamades mahutite puhastamisel.

- (14) Selliste nõuete puhul tuleks arvesse võtta liidus tööstusharus rakendatavat rahvusvaheliselt soovitatavat head käitlemistava ja juba järgitavaid plastigraanulite käitlemise nõudeid.
- (15) Ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad peaksid plastigraanulite käitlemise nõuete rakendamisel tegema toiminguid tähtsuse järjekorras ning pidama esmatähtsaks eesmärki hoida ära graanulite sattumist keskkonda. Seepärast tuleks esimese sammuna hoida tavapärase käitlemise ajal ära plastigraanulite väljapuistumist esmasest kaitsekestast ning muuta seega nende väljapuistumise risk võimalikult väikeseks, muu hulgas sellega, et hoidutakse tarbetust käitlemisest (näiteks vähendatakse üleminekukohtade arvu) ja kasutatakse torkekindlaid pakendeid; sellele järgneb väljapuistunud graanulite laialikandumise tõkestamine, et hoida ära nende sattumist keskkonda, ning lõpuks viimase sammuna nende ärakoristamine pärast väljapuistumise või kao juhtumit.
- (16) Ehkki eesmärk on hoida ära plastigraanulite sattumist keskkonda kõikide ettevõtjate, ELi vedajate ja kolmandate riikide vedajate puhul, tuleks mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kohustusi kohandada, et leevendada nende koormust.
- (17) Nii käitised, kus käideldakse plastigraanuleid, kui ka graanuleid transportivad vedajad on vaja registreerida, et tagada käideldavate ja transporditavate plastigraanulite jälgitavus igas liikmesriigis ning võimaldada pädevatel asutustel teha tõhusat vastavuskontrolli.
- (18) Ettevõtjad peaksid plastigraanulite kao ärahoidmiseks koostama riskihindamiskava ning seda pidevalt rakendama ja ajakohastama; selles kavas tehakse kindlaks graanulite väljapuistumise ja kao tekkimise võimalused ning dokumenteeritakse eelkõige konkreetsed seadmed ja konkreetne kord, mida kasutatakse graanulikao ärahoidmiseks ning väljapuistunud graanulite laialikandumise tõkestamiseks ja ärakoristamiseks, ning seejuures võetakse arvesse asjaomase käitise suurust ja tegevuse ulatust.
- (19) Selleks, et pädev asutus saaks kontrollida vastavust riskihindamiskava nõuetele, peaksid ettevõtjad esitama pädevale asutusele enda koostatud riskihindamiskava ja ettevõtja vastavusdeklaratsiooni.
- (20) Ettevõtjatel peaks olema võimalik valida, milliseid konkreetseid seadmeid paigaldada ja millist korda kohaldada. Sellest hoolimata peaks pädeval asutusel olema nõuetele vastavuse kontrollimisel võimalik nõuda ettevõtjalt riskihindamiskava muutmist, sealhulgas teatava aja jooksul ükskõik millise käesolevas määruses loetletud meetme võtmist, et tagada käesoleva määruse nõuete nõuetekohane rakendamine.
- (21) Selleks, et võimaldada hinnata iga käitise kohta koostatud riskihindamiskava asjakohasust, peaksid ettevõtjad pidama arvestust aastas keskkonda sattunud graanulite hinnangulise koguse ja käideldud graanulite üldkoguse kohta. Ettevõtjate koormuse vähendamiseks võib seda teavet hinnangulise heitkoguse kohta kasutada komisjoni määruse (EL) 2023/2055 kohase aruandluskohustuse täitmiseks.
- (22) Vedajatele ei tohiks nende tegevuse eripärast tulenevalt seada riskihindamiskava koostamise kohustust. Selle asemel tuleks neilt nõuda konkreetsete meetmete võtmist graanulite väljapuistumise ja kao ärahoidmiseks ja ohjeldamiseks ning tagajärgedega tegelemiseks. Pädevad asutused peaksid kontrollima nende meetmete rakendamist, eelkõige veo ajal.

- (23) Plastigraanulite kao ärahoidmiseks vajalike meetmete edukas rakendamine eeldab ettevõtjate, ELi vedajate ja kolmandate riikide vedajate töötajate igakülgset koostööd ja pühendumust. Ettevõtjatelt ja ELi vedajatelt tuleks nõuda, et nad koolitaksid oma töötajaid vastavalt nende konkreetsetele rollidele ja kohustustele, tagamaks, et töötajatel on olemas teadlikkus ja oskus järgida korda ja kasutada seadmeid, mis on vajalikud käesolevas määruses sätestatud nõuetele vastavuse tagamiseks. Samuti tuleks ettevõtjatelt ja ELi vedajatelt nõuda, et nad jälgiksid käesolevas määruses sätestatud nõuete rakendamiseks asjakohaste meetmete võtmist, näiteks uute püüdurite paigaldamist, ja peaksid nende meetmete üle arvestust. Asjakohasel juhul peaksid nad võtma parandusmeetmeid, sealhulgas vajaduse korral täiustama olemasolevaid seadmeid ja kehtivat korda.
- (24) Keskmise suurusega ettevõtjate ja suurettevõtjate puhul, kes käitavad käitisi, kus käideldakse üle 1 000 tonni plastigraanuleid, võib graanulite keskkonda sattumise risk olla suurem. Seepärast tuleks nendelt ettevõtjatelt nõuda, et nad rakendaksid iga käitise puhul selliseid lisameetmeid nagu iga-aastase sisehindamise läbiviimine ning konkreetsetest koolitusvajadustest ja -viisidest lähtuva koolitusprogrammi koostamine. Peale selle tuleks nende ettevõtjate puhul tõendada käesolevas määruses sätestatud nõuetele vastavust sertifitseerija välja antud tunnistusega, mida tuleks uuendada. Kõnealune sertifitseerija võib olla akrediteeritud vastavushindamisasutus või tõendaja, kellel on luba viia läbi tõendamist ja kinnitamist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS)³¹. Teabe ühtlikkuse tagamiseks peaks selline tunnistus olema kindlas vormingus.
- (25) Mikro- ja väikeettevõtjatelt ning sellistelt keskmise suurusega ja suurettevõtjatelt, kes käitavad käitisi, kus käideldi alla 1 000 tonni plastigraanuleid, tuleks nõuda ettevõtja vastavusdeklaratsiooni esitamist. Samuti tuleks neile anda piisavalt aega nõuetele vastavuse tõendamiseks.
- (26) Selleks, et pädevad asutused saaksid käesoleva määruse järgimist tõhusamalt kontrollida, peaksid sertifitseerijad teavitama neid oma hindamise tulemustest. Vastavustunnistus ei tohiks mõjutada pädeva asutuse tehtavat nõuetele vastavuse hindamist.
- (27) EMASis registreerimise võimaldamiseks peavad ettevõtjad järgima keskkonnavalaseid õigusakte, sealhulgas käesolevat määrust. Seega tuleks EMASis registreeritud ettevõtjaid käsitada käesolevas määruses sätestatud nõuetele vastavana, kui tõendaja on kinnitanud, et käesolevas määruses sätestatud nõuded on lisatud nende keskkonnajuhtimissüsteemi ja neid täidetakse. Seepärast tuleks sellised ettevõtjad vabastada kohustusest lasta teha sertifitseerimine ja teavitada pädevat asutust ettevõtja vastavusdeklaratsiooni ja riskihinnangu uuendamisest.
- (28) Pädevad asutused peaksid keskkonnajärelevalvele või muudele kontrollimeetmetele tuginedes riskipõhise lähenemisviisi alusel kontrollima, kas ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad täidavad käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, kasutades vajaduse korral sertifitseerimise osana või ettevõtja vastavusdeklaratsioonis esitatud tähelepanekuid. Võimaluse korral tuleks sellist kontrolli kooskõlastada liidu

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 761/2001 ning komisjoni otsused 2001/681/EÜ ja 2006/193/EÜ (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1).

muude õigusaktide alusel nõutavate kontrollidega. Pädevad asutused peaksid andma komisjonile teavet käesoleva määruse rakendamise kohta.

- (29) Mis tahes kao mõju minimeerimiseks peaksid ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad võtma vajalikud meetmed nõuetele vastavuse taastamiseks. Nõutavad parandusmeetmed peaksid olema tuvastatud rikkumise ja selle eeldatava kahjuliku keskkonnamõjuga proportsionaalsed. Kui pädev asutus tuvastab käesoleva määruse rikkumise, peaks ta teavitama ettevõtjat, ELi vedajat või kolmanda riigi vedajat tuvastatud rikkumisest ning nõudma parandusmeetmete võtmist nõuetele vastavuse taastamiseks.
- (30) Pädevatel asutustel peaksid olema miinimumvolitused kontrolli tegemiseks ja nõuetele vastavuse tagamiseks, et võimaldada tagada käesoleva määruse järgimine, teha üksteisega kiiremini ja tõhusamalt koostööd ning takistada ettevõtjaid, ELi vedajaid ja kolmandate riikide vedajaid käesolevat määrust rikkumast. Need volitused peaksid olema piisavad, et tulla toime nõuetele vastavuse tagamise probleemidega ning takistada nõuetele mittevastavaid ettevõtjaid kasutamast nõuete täitmise tagamise süsteemi lünkasid ära nii, et tegevus viiakse üle liikmesriikidesse, kus pädeval asutusel ei ole vahendeid ebaseaduslike tavade vastu võitlemiseks.
- (31) Pädevatel asutustel peaks olema võimalik kasutada kontrolli tegemisel tõendina kõiki asjaomase juhtumiga seotud fakte ja asjaolusid.
- (32) Graanulite tarneahelas tegutsevad mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKE-d) peaksid täitma käesolevas määruses sätestatud asjakohaseid kohustusi, kuid mõne kohustuse täitmine võib olla neile proportsionaalselt kulukam ja raskem. Komisjon peaks suurendama ettevõtjate ja vedajate teadlikkust graanulikao ärahoidmise vajadusest. Ühtlasi peaks komisjon välja töötama koolitusmaterjalid, mis aitaksid neil oma kohustusi täita, eelkõige seoses riskihindamise nõuetega. Liikmesriigid peaksid tagama kohustuste ja riskihindamisnõuete täitmisega seotud teabe ja vastava abi kättesaadavuse. Kõnealune liikmesriikide abi võib hõlmata tehnilist tuge ja rahalist toetust ning erikoolitust VKEdele. Liikmesriigid peaksid meetmete võtmisel pidama silmas kohaldatavaid riigiabieskirju.
- (33) Selleks, et hõlbustada keskkonda sattuvate plastigraanulikoguste hindamist ühtsel alusel, on vaja kehtestada standardmetoodika harmoneeritud standardis, mis võetakse vastu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1025/2012³².
- (34) Määrusega (EL) nr 1025/2012 on ette nähtud harmoneeritud standardi suhtes vastuväidete esitamise kord, mida kohaldatakse juhul, kui selline standard ei vasta täielikult käesoleva määruse nõuetele.
- (35) Käesoleva määruse eesmärkide saavutamise ja tulemusliku nõuete täitmise tagamiseks peaksid liikmesriigid määrama oma pädevad asutused, kes vastutavad käesoleva määruse kohaldamise ja selle järgimise tagamise eest. Kui liikmesriigi territooriumil on rohkem kui üks määratud pädev asutus, peaks liikmesriik selleks, et tagada kõikide

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12–33).

määratud pädevate asutuste ülesannete tulemuslik täitmine, tagama nende tiheda koostöö.

- (36) Ühtlasi peaksid pädevad asutused juhul, kui neil on asjakohast teavet, mis muu hulgas hõlmab kolmandate isikute esitatud põhjendatud kaebusi, astuma sellisest teabest lähtuvalt nõuete täitmise tagamiseks vajalikke samme, sealhulgas tegema kontrolle ja korraldama ärakuulamisi. Kaebuse esitanud kolmas isik peaks suutma tõendada piisavat huvi või väitma, et on kahjustatud tema õigusi.
- (37) Liikmesriigid peaksid tagama, et meetmete puhul, mida nende pädevad asutused võtavad käesoleva määruse alusel, on olemas tõhusad õiguskaitsevahendid kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta³³ artikliga 47. Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on isikule liidu õigusest tulenevate õiguste kohtuliku kaitse tagamine liikmesriikide kohtute ülesanne. Peale selle on liikmesriigid vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 19 lõikele 1 kohustatud nägema ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades. Sellega seoses peaksid liikmesriigid tagama, et üldsusele, sealhulgas käesolevas määruses käsitletud füüsilistele ja juriidilistele isikutele, on kindlustatud õiguskaitse kättesaadavus kooskõlas kohustustega, milles liikmesriigid on ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) 25. juunil 1998. aastal koostatud keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (Århusi konventsiooni)³⁴ osalistena kokku leppinud.
- (38) Selleks, et tulemuslikult tagada, et ettevõtjad ei jäta käesoleva määruse nõudeid täitmata, peaksid liikmesriigid kehtestama eeskirjad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavate karistuste kohta ning tagama nende eeskirjade rakendamise. Ettenähtud karistused peaksid olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Et hõlbustada karistuste ühetaolisemat kohaldamist, on vaja kehtestada ühised kriteeriumid, mille alusel määratakse kindlaks rikkumiste korral määratavate karistuste liigid ja tasemed. Need kriteeriumid peaksid muu hulgas hõlmama rikkumise laadi ja raskusastet ning ka rikkumisest saadavat majanduslikku kasu, tagamaks, et vastutavad isikud jäetakse sellest kasust ilma.
- (39) Rikkumistest tulenevate karistuste ja meetmete kehtestamisel peaksid liikmesriigid ette nägema, et rikkumise raskusastmest sõltuva trahvi puhul peaks olema tulemuslikult tagatud, et nõudeid mittetäitev ettevõtja, ELi vedaja või kolmanda riigi vedaja jääb ilma majanduslikust kasust, mida ta saab käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmata jätmisest, sealhulgas korduvate rikkumiste korral. Täitevasutuste võetavate meetmete puhul peaks peamine kriteerium olema rikkumise raskusaste. Juriidilise isiku toime pandud rikkumise korral peaks maksimaalne trahvisumma moodustama vähemalt 4 % tema aastasest majanduskäibest asjaomases liikmesriigis.
- (40) Kui käesoleva määruse rikkumise tagajärjel on tekitatud kahju inimeste tervisele, peaksid liikmesriigid tagama, et mõjutatud isikul on võimalik nõuda ja saada asjaomaselt füüsiliselt või juriidiliselt isikult ning vajaduse korral asjaomaselt rikkumise eest vastutavalt pädevalt asutuselt sellise kahju eest hüvitist. Kõnealuste hüvitamiseeskirjadega aidatakse kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 191 kaasa keskkonna säilitamise ja kaitsmise ning selle kvaliteedi parandamise, samuti inimeste tervise kaitse eesmärkide saavutamisele. Ühtlasi toetatakse nendega Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 2, 3 ja 35 sätestatud õigust elule, isikupuutumatusle

³³ ELT C 326, 26.10.2012, lk 391–407.

³⁴ <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text>.

ja tervishoiule ning harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Pealegi ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2004/35/EÜ³⁵ antud erasektorisse kuuluvatele osapooltele õigust saada keskkonnakahjustuse või selle otsese ohu korral hüvitist.

- (41) Tagamaks, et üksikisikud saavad kaitsta oma õigusi seoses käesoleva määruse rikkumisest põhjustatud tervisekahjustustega, ja võimaldamaks seeläbi tagada määruse tõhusam järgimine, peaks inimeste tervise või keskkonna kaitset edendavatel siseriikliku õiguse nõuetele vastavatel valitsusvälistel organisatsioonidel, sealhulgas tarbijakaitset edendavatel organisatsioonidel olema juhul, kui liikmesriigid nii määravad, asjaomase üldsuse liikmena õigus osaleda menetlustes kas ohvri nimel või tema toetuseks, ilma et see piiraks siseriiklike kohtus esindamise ja kohtuliku kaitse menetlusnormide kohaldamist. Kui liikmesriigid järgivad võrdvärsuse ja tõhususe põhimõtteid, on neil tavaliselt menetlusautonoomia, et tagada tõhus õiguskaitsevahend liidu õiguse rikkumise korral. Siiski nähtub kogemustest, et ehkki on olemas ülekaalukad epidemioloogilised tõendid reostuse, eelkõige õhusaaste negatiivse tervisemõju kohta elanikkonnale, on ohvritel liikmesriikides üldkohaldatavate tõendamiskohustust käsitlevate menetlusnormide alusel raske tõendada põhjuslikku seost kantud kahju ja rikkumise vahel. Seepärast on vaja sellises olukorras kohaldatavat tõendamiskohustust kohandada. Kui üksikisik suudab esitada piisavalt kindlaid tõendeid, mis annavad alust eeldada, et isiku tervisele tekitatud kahju tuleneb täielikult või olulisel määral käesoleva määruse rikkumisest, peaks kohustus see eeldus vastutusest vabanemiseks ümber lükata jääma kostjale.
- (42) Teaduse ja tehnika arengu arvessevõtmiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte lisade muutmiseks. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes³⁶ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige tagatakse võrdne osalemine delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises sellega, et Euroopa Parlament ja nõukogu saavad kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (43) Selleks, et tagada ühetaolised tingimused käesoleva määruse rakendamiseks, tuleks komisjonile anda rakendamisevolitused seoses käesoleva määruse rakendamist käsitleva teabe esitamisega.
- (44) Käesoleva määruse kohaldamist tuleks edasi lükata, et anda ettevõtjatele, ELi vedajatele ja kolmandate riikide vedajatele piisavalt aega määruses sätestatud nõuetega kohanemiseks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56).

³⁶ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

1. Käesolevas määruses on sätestatud kohustused seoses plastigraanulite käitlemisega tarneahela kõikides etappides, et hoida ära kadu.
2. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmiste isikute suhtes:
 - (a) ettevõtjad, kes on eelneval kalendriaastal käidelnud liidus üle viie tonni plastigraanuleid;
 - (b) ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad, kes veavad liidus plastigraanuleid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (a) „plastigraanul“ – väike polümeeri sisaldava eelvormitud vormimismaterjali osake, mille mõõtmed on partii lõikes suhteliselt ühetaolised ja mida kasutatakse lähteainena plasttoodete valmistamiseks;
- (b) „väljapuistumine“ – plastigraanulite ühekordne väljapääsemine esmasest kaitsekestast;
- (c) „kadu“ – plastigraanulite ühekordne või pika aja vältel toimuv levimine käitise piiridest väljapoole keskkonda või plastigraanulite väljapääsemine neid vedavast maantesõidukist, raudteevagunist või siseveelaevast;
- (d) „käitis“ – ruum, rajatis, keskkond või koht, kus viiakse läbi üht või mitut plastigraanulite käitlemisega seotud majandustegevust;
- (e) „ettevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes käitab käitist või kellel on selle üle täielik või osaline kontroll või kellele on siseriiklike õigusaktide kohaselt antud määrav majanduslik otsustusõigus käitise tehnilise toimimise üle;
- (f) „ELi vedaja“ – liikmesriigis asuv füüsiline või juriidiline isik, kes tegeleb oma majandustegevuse raames plastigraanulite veoga, kasutades selleks maantesõidukeid, raudteevaguneid või siseveelaevu;
- (g) „kolmanda riigi vedaja“ – kolmandas riigis asuv füüsiline või juriidiline isik, kes tegeleb oma liidus toimuva majandustegevuse raames plastigraanulite veoga, kasutades selleks maantesõidukeid, raudteevaguneid või siseveelaevu;
- (h) „mikro- või väikeettevõtja või keskmise suurusega ettevõtja“ – mikro- või väikeettevõtja või keskmise suurusega ettevõtja komisjoni soovitus 2003/361/EÜ³⁷ lisa kohases tähenduses;
- (i) „suurettevõtja“ – ettevõtja, kes ei ole mikro- ega väikeettevõtja ega keskmise suurusega ettevõtja;

³⁷ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlamise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

- (j) „pädev asutus“ – liikmesriigi määratud asutus või organ, kelle ülesanne on täita käesolevast määrusest tulenevaid liikmesriigi kohustusi;
- (k) „sertifitseerija“ – üks järgmistest:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 765/2008³⁸ artikli 2 punktis 13 määratletud vastavushindamisasutus või mõni muu asutuste ühendus või rühm, mis on akrediteeritud vastavalt käesolevale määrusele;
 - ii) määruse (EÜ) nr 1221/2009 artikli 2 punkti 20 alapunktis b määratletud töendaja;
- (l) „vastavushindamine“ – töendamisprotsess selle hindamiseks, kas käitis vastab käesolevas määruses ja selle alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktides sätestatud kohaldatavatele eeskirjadele.

Artikkel 3

Üldised kohustused

1. Ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad tagavad kao ärahoidmise. Kao esinemisel võtavad ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad viivitamata meetmeid graanulite ärakoristamiseks.
2. Ettevõtjad ja ELi vedajad teavitavad pädevat asutust viimase kindlaks määratud viisil vastavalt kas igast käitisest, mida nad käitavad, või plastigraanulite veoga tegelemisest.
3. Ettevõtjad ja ELi vedajad teavitavad oma asukohaliikmesriigi pädevaid asutusi igast olulisest plastigraanulite käitlemisega seotud muudatusest oma käitistes ja tegevuses, sealhulgas olemasoleva käitise sulgemisest.
4. Pädevad asutused loovad avaliku registri, mis sisaldab neile lõigete 3 ja 4 kohaselt esitatud teavet, ning haldavad seda.

Artikkel 4

Plastigraanulite käitlemisega seotud kohustused

1. Ettevõtjad võtavad järgmisi meetmeid:
 - (a) nad koostavad iga käitise jaoks riskihindamiskava vastavalt I lisale, võttes arvesse käitise laadi ja suurust ning selles toimuva tegevuse ulatust;
 - (b) nad paigaldavad punktis a osutatud riskihindamiskavas kirjeldatud seadmed ja järgivad kavas kirjeldatud korda;
 - (c) nad esitavad punktis a osutatud riskihindamiskava käitise asukohaliikmesriigi pädevale asutusele koos ettevõtja vastavusdeklaratsiooniga, mis on välja antud lähtuvalt II lisa esitatud näidisvormist.

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.8.2008, lk 30).

Ettevõtjad ajakohastavad riskihindamiskava korrapäraselt, võttes arvesse eelkõige puudusi, mis on tuvastatud plastigraanulite käitlemisel saadud kogemuste põhjal, ning teevad ajakohastatud kava nõudmise korral pädevale asutusele kättesaadavaks.

2. Keskmise suurusega ettevõtjad ja suuretvetvõtjad, kes käitavad käitisi, kus käideldi eelneval kalendriaastal alla 1 000 tonni plastigraanuleid, ning mikro- ja väikeetvõtjad esitavad pädevale asutusele iga käitise kohta ajakohastatud riskihindamiskava ja uuendatud ettevõtja vastavusdeklaratsiooni, kui viimasest esitamisest on möödunud viis aastat.
3. Pädev asutus võib nõuda ettevõtjalt järgmiste meetmete võtmist:
 - (a) lõigete 1 ja 2 kohaselt esitatud riskihindamiskavade muutmine, et tagada kao tulemuslik ärahoidmine või vajaduse korral graanulite laialikandumise tõkestamine ja ärakoristamine, samuti vastavus I lisale;
 - (b) ükskõik millise I lisas loetletud meetme õigeaegne rakendamine.
4. Pädevad asutused loovad registri, mis sisaldab käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaselt esitatud riskihindamiskavu ja ettevõtja vastavusdeklaratsioone, ning haldavad ja ajakohastavad seda. Register tehakse veebilehel üldsusele kättesaadavaks.
5. ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad tagavad, et peale- ja mahalaadimise, veo ning puhastus- ja hooldustoimingute ajal rakendatakse III lisas sätestatud meetmeid.
6. Ettevõtjad rakendavad I lisa kohaselt koostatud riskihindamiskavaga kehtestatud meetmeid ning ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad rakendavad III lisas sätestatud meetmeid järgmises tähtsuse järjekorras:
 - (a) meetmed graanulite väljapuistumise ärahoidmiseks;
 - (b) meetmed väljapuistunud graanulite laialikandumise tõkestamiseks, et hoida ära kadu;
 - (c) meetmed graanulite ärakoristamiseks pärast väljapuistumise või kao juhtumit.
7. Ettevõtjad ja ELi vedajad on kohustatud:
 - (a) tagama, et nende töötajaid koolitatakse vastavalt töötajate konkreetsetele rollidele ja kohustustele ning et töötajatel on olemas teadlikkus ja oskus kasutada asjaomaseid seadmeid ja järgida käesolevale määrusele vastavuse tagamiseks ette nähtud korda;
 - (b) dokumenteerima käesolevas artiklis sätestatud kohustuste täitmiseks võetud meetmed;
 - (c) pidama igal aastal arvestust kao hinnangulise suuruse ja käideldud plastigraanulite üldkoguse kohta.

Ettevõtjad alustavad artiklis 13 osutatud standardmetoodika kohast esimese lõigu punktis c osutatud kao suuruse hindamist kuue kuu möödumisel asjaomase harmoneeritud standardi avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas* või käesoleva määruse artikli 13 lõikes 2 osutatud rakendusakti kohaldamise alguskuupäevast.

Ettevõtjad ja ELi vedajad säilitavad käesoleva lõike punktides b ja c osutatud andmeid viis aastat ning teevad need nõudmise korral pädevatele asutustele ja vajaduse korral sertifitseerijatele kättesaadavaks.

8. Kui graanulite väljapuistumise ja kao ärahoidmiseks ning graanulite laialikandumise tõkestamiseks ja ärakoristamiseks võetud meetmed ei anna tulemusi, võtavad ettevõtjad ja vedajad, sealhulgas kolmandate riikide vedajad võimalikult kiiresti parandusmeetmed.
9. Ettevõtjad, kes ei ole mikro- ega väikeettevõtjad ja kes käitavad käitisi, kus käideldi eelneval kalendriaastal üle 1 000 tonni plastigraanuleid, viivad igal aastal iga käitise puhul läbi sisehindamise käitise vastavuse kohta I lisas sätestatud riskihindamiskava nõuetele. Sisehindamine võib muu hulgas hõlmata järgmisi aspekte:
 - (a) kao hinnanguline suurus ja tekkepõhjused;
 - (b) tulevase kao ärahoidmiseks ning graanulite laialikandumise tõkestamiseks ja nende ärakoristamiseks järgitav kord ja/või kasutatavad seadmed ning nende tulemuslikkus;
 - (c) arutelud töötajatega, olemasolevate seadmete ja kehtiva korra kontrollimine ning asjakohaste dokumentide läbivaatamine.

Artikkel 5

Sertifitseerimine

1. Suurettevõtjad tõendavad iga käitise puhul, kus käideldi eelneval kalendriaastal üle 1 000 tonni plastigraanuleid, ... [*väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev, mil möödub 24 kuud käesoleva määruse jõustumisest*] ning seejärel iga kolme aasta järel käitise vastavust I lisas sätestatud nõuetele, hankides selleks sertifitseeriija välja antava tunnistuse.
2. Keskmise suurusega ettevõtjad tõendavad iga käitise puhul, kus käideldi eelneval kalendriaastal üle 1 000 tonni plastigraanuleid, ... [*väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev, mil möödub 36 kuud käesoleva määruse jõustumisest*] ning seejärel iga nelja aasta järel käitise vastavust I lisas sätestatud nõuetele, hankides selleks sertifitseeriija välja antava tunnistuse.
3. Sertifitseerijad teevad pistelisi kontrole, et tagada kõikide I lisa kohaselt ellu viidavas riskihindamiskavas sisalduvate meetmete nõuetekohane rakendamine.
4. Tunnistus peab vastama järgmistele nõuetele:
 - (a) see peab olema välja antud elektroonilisel kujul lähtuvalt IV lisas esitatud näidisvormist;
 - (b) sellel peab olema märgitud ettevõtja, tunnistusega hõlmatud käitis, tehtud pisteliste kontrollide kuupäev ja tunnistuse kehtivusaeg;
 - (c) see peab sisaldama kinnitust selle kohta, et tunnistusega hõlmatud käitis vastab I lisas sätestatud nõuetele.
5. Sertifitseerijad teavitavad pädevat asutust põhjendamatu viivitusega järgmisest:
 - (a) välja antud tunnistused;
 - (b) peatatud või tühistatud tunnistused;
 - (c) tunnistuste muudatused.

Pädevad asutused loovad tunnistuste registri ning haldavad ja ajakohastavad seda. Register tehakse veebilehel üldsusele kättesaadavaks.

Artikkel 6

Keskkonnajuhtimissüsteemid

Ettevõtjad, kes on registreeritud ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis vastavalt määrusele (EÜ) nr 1221/2009, on vabastatud käesoleva määruse artikli 4 lõikes 2 sätestatud esitamiskohustusest ning artikli 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustustest, tingimusel, et määruse (EÜ) nr 1221/2009 artikli 2 punktis 20 määratletud tõendaja on kontrollinud, et I lisas sätestatud nõuded on lisatud ettevõtja keskkonnajuhtimissüsteemi ja neid täidetakse.

Artikkel 7

Sertifitseerijate akrediteerimine

Artikli 3 punkti k alapunktis i osutatud sertifitseerijate akrediteerimine hõlmab järgmistele nõuetele vastavuse hindamist:

- (a) sertifitseerija on ettevõtjast sõltumatu;
- (b) sertifitseerija, tema juhtkond ja vastavushindamise eest vastutavad töötajad ei osale tegevuses, mis võib mõjutada nende usaldusväarsust või nende otsuste sõltumatust seoses sertifitseerimistoimingutega;
- (c) sertifitseerija ja tema töötajad viivad oma tegevust läbi suurima erialase usaldusväarsuse ja nõutava tehnilise pädevusega ega allu rahalistele ega muudele surveavaldustele ega ahvatlustele, mis võivad mõjutada nende otsuseid või sertifitseerimistoimingute tulemusi;
- (d) sertifitseerijal on vajalikud teadmised, seadmed ja taristu, et teha vastavushindamist, mille läbiviimiseks ta on akrediteeritud;
- (e) sertifitseerijal on piisav arv sobiva kvalifikatsiooniga kogunud töötajaid, kes vastutavad vastavushindamisülesannete täitmise eest;
- (f) sertifitseerija töötajad hoiavad kogu vastavushindamisülesannete täitmisel saadud teabega seoses ametisaladust;
- (g) kui sertifitseerija kasutab sertifitseerimisega seotud konkreetsete ülesannete täitmiseks alltöövõtjat või tütarettevõtjat, vastutab ta täielikult alltöövõtja või tütarettevõtja täidetavate ülesannete eest ning hindab ja jälgib alltöövõtja või tütarettevõtja kvalifikatsiooni ja tema tehtavat tööd.

Artikkel 8

Nõuetele vastavuse kontrollimine ja aruandlus

1. Pädevad asutused kontrollivad, kas ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad täidavad käesolevas määruses sätestatud kohustusi, ning võtavad seejuures arvesse nii artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud ettevõtja vastavusdeklaratsioonides esitatud teavet kui ka teavet, mille on esitanud sertifitseerijad kooskõlas artikli 5

lõikega 5. Pädevad asutused teevad riskipõhisele lähenemisviisile tuginedes keskkonnajärelevalvet ja võtavad muid kontrollimeetmeid.

2. Liikmesriigid esitavad komisjonile hiljemalt ... [väljaannete talitus; palun sisestada kuupäevana selle kuu esimene päev, mis järgneb kuule, mil möödub neli aastat käesoleva määruse jõustumise kuupäevast] ja seejärel iga kolme aasta järel aruande, mis sisaldab kvalitatiivset ja kvantitatiivset teavet käesoleva määruse rakendamise kohta eelneval kalendriaastal. See teave hõlmab järgmist:
 - (a) ettevõtjate arv igas ettevõtjate suursuskategoorias vastavalt komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ ja igas majandustegevuse valdkonnas, nende ettevõtjate käitiste arv ning ELi vedajate ja nende kasutatavate plastigraanuleid vedavate transpordivahendite arv;
 - (b) artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt esitatud riskihindamiskavade ja ettevõtjate vastavusdeklaratsioonide arv ning nende tunnistuste arv, millest on teatatud kooskõlas artikli 5 lõikega 5;
 - (c) käesoleva artikli lõike 1 kohaselt tehtud keskkonnajärelevalvetoimingute ja muude võetud kontrollimeetmete arv ja tulemused, samuti nende vahejuhtumite ja õnnetuste arv, millest on teatatud vastavalt artikli 9 lõikele 1, ning käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmata jätmise tõttu võetud meetmed.
3. Komisjon sätestab rakendusaktidega lõikes 2 osutatud aruannete vormi.

Artikkel 9

Vahejuhtumid ja õnnetused

1. Ilma et see piiraks direktiivi 2004/35/EÜ kohaldamist, teevad ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad inimeste tervist või keskkonda oluliselt mõjutava juhusliku või õnnetusest tingitud kao korral viivitamata järgmist:
 - (a) teavitavad pädevat asutust, kelle hallataval territooriumil asjaomane vahejuhtum või õnnetus toimus, selle toimumisest ja kao hinnangulisest suurusest;
 - (b) võtavad meetmed, et piirata tervisele või keskkonnale avalduva mõju ulatust ning hoida ära uusi vahejuhtumeid või õnnetusi.
2. Pädev asutus, kelle vastutusalasse kuuluval territooriumil asjaomane vahejuhtum või õnnetus toimus, nõuab vajaduse korral, et ettevõtja, ELi vedaja või kolmanda riigi vedaja võtaks tervisele või keskkonnale avalduva mõju ulatuse piiramiseks ning uute vahejuhtumite või õnnetuste ärahoidmiseks asjakohaseid lisameetmeid.
3. Kui toimunud vahejuhtum või õnnetus mõjutab oluliselt inimeste tervist või keskkonda teises liikmesriigis, teavitab pädev asutus, kelle vastutusalasse kuuluval territooriumil õnnetus või vahejuhtum toimus, sellest viivitamata asjaomase teise liikmesriigi pädevat asutust.

Artikkel 10

Nõuete täitmata jätmine

1. Käesolevas määruses sätestatud eeskirjade rikkumise korral teevad ettevõtjad, ELi vedajad ja kolmandate riikide vedajad viivitamata järgmist:
 - (a) teavitavad pädevat asutust;
 - (b) võtavad vajalikud meetmed nõuetele vastavuse võimalikult kiireks taastamiseks;
 - (c) järgivad kõiki lisameetmeid, mille pädev asutus on ette näinud nõuetele vastavuse taastamiseks.
2. Kui käesolevas määruses sätestatud eeskirjade rikkumisest tuleneb otsene oht inimeste tervisele või see ähvardab avaldada olulist vahetut kahjulikku mõju keskkonnale, võib pädev asutus käitise tegevuse niikauaks peatada, kuni nõuetele vastavus on lõike 1 punktide b ja c kohaselt taastatud.

Artikkel 11

Pädevate asutuste määramine ja nende volitused

1. Liikmesriigid määravad ühe või mitu pädevat asutust, kes vastutavad käesoleva määruse kohaldamise ja selle nõuete täitmise tagamise eest.
2. Liikmesriigid annavad oma pädevatele asutustele käesoleva määruse järgimise tagamiseks vajalikud kontrollivolitused ja nõuete täitmise tagamise volitused.
3. Lõikes 2 osutatud volitused hõlmavad vähemalt järgmist:
 - (a) õigus saada juurdepääs käesoleva määruse rikkumisega seotud asjakohastele mis tahes vormis või vormingus dokumentidele, andmetele ja teabele, olenemata nende talletamiseks kasutatavast andmekandjast ja talletamiskohast, ning õigus teha neist või saada nende koopiaid;
 - (b) õigus nõuda igalt füüsiliselt või juriidiliselt isikult asjakohaste mis tahes vormis või vormingus dokumentide, andmete või teabe esitamist, olenemata nende talletamiseks kasutatavast andmekandjast ja talletamiskohast, eesmärgiga teha kindlaks, kas käesolevat määrust on rikutud või rikutakse, ning selgitada välja sellise rikkumise üksikasjad;
 - (c) õigus alustada omal algatusel järelevalvet, et lõpetada või keelata käesoleva määruse rikkumised;
 - (d) käitistele juurdepääsu õigus.
4. Pädevad asutused võivad kasutada oma keskkonnajärelevalvetoimingutes ja muude kontrollimeetmete võtmisel tõendina mis tahes teavet, dokumente, järeldusi, avaldusi või uurimisandmeid, olenemata nende vormingust ja nende talletamiseks kasutatavast andmekandjast.
5. Kui liikmesriigi territooriumil on mitu pädevat asutust, tagab liikmesriik asjakohaste teabevahetus- ja koordineerimismehhanismide loomise.

Artikkel 12

Nõuete täitmisega seotud abi

1. Komisjon töötab ettevõtjate, vedajate ja sertifitseerijate – sealhulgas mikro- ja väikeettevõtjate ning keskmise suurusega ettevõtjate – esindajatega konsulteerides ning koostöös pädevate asutustega välja teadlikkuse suurendamise materjalid ja koolitusmaterjalid käesolevas määruses sätestatud kohustuste nõuetekohase täitmise kohta.
2. Liikmesriigid tagavad, et ettevõtjad ja vedajad, eelkõige mikro- ja väikeettevõtjad ning keskmise suurusega ettevõtjad saavad juurdepääsu käesoleva määruse järgimisega seotud teabele ja abile.

Ilma et see piiraks kohaldatavate riigiabi eeskirjade kohaldamist, võib esimeses lõigus osutatud abi pakkuda järgmisel kujul:

- (a) rahaline toetus;
 - (b) juurdepääs rahastamisvõimalustele;
 - (c) juhtkonna ja töötajate erikoolitus;
 - (d) korralduslik ja tehniline tugi.
3. Liikmesriigid soodustavad sertifitseerijate töötajate kvalifitseerimist võimaldavate koolitusprogrammide loomist.

Artikkel 13

Standardmetoodika

1. Artikli 4 lõike 7 esimese lõigu punktis c osutatud kohustuse täitmise võimaldamiseks töötatakse vastavalt määrusega (EL) nr 1025/2012 kehtestatud korrale välja harmoneeritud standardis esitatav metoodika kao suuruse hindamiseks.
2. Kui ükski Euroopa standardiorganisatsioon ei ole nõus harmoneeritud standardit koostama või kui komisjon leiab, et kavandatud standard ei hõlma nõudeid, mille kehtestamiseks see koostati, kehtestab komisjon lõikes 1 osutatud metoodika rakendusaktiga.

Artikkel 14

Kaebuste menetlemine ja õiguskaitse kättesaadavus

1. Füüsilisel või juriidilisel isikul või organisatsioonil, kellel on siseriikliku õiguse kohaselt piisav huvi, või isikul, kes leiab, et tema õigusi on rikutud, on õigus esitada pädevale asutusele põhjendatud kaebus, kui ta objektiivsetest asjaoludest lähtuvalt leiab, et ettevõtja, ELi vedaja või kolmanda riigi vedaja ei täida käesoleva määruse sätteid.

Esimese lõigu kohaldamisel eeldatakse, et valitsusvälisel üksusel või organisatsioonil, kes edendab inimeste tervise, keskkonna või tarbijate kaitset ja vastab siseriikliku õiguse nõuetele, on piisav huvi.

2. Pädev asutus hindab lõikes 1 osutatud põhjendatud kaebust ja võtab selle kontrollimiseks vajaduse korral meetmeid, mis muu hulgas hõlmavad kontrollide

tegemist ja asjaomase isiku või organisatsiooni ärakuulamist. Kui kaebus leitakse olevat põhjendatud, kohaldab pädev asutus vajalikke meetmeid kooskõlas artikli 4 lõikega 3.

3. Pädev asutus teavitab kaebuse esitanud, lõikes 1 osutatud isikut või organisatsiooni võimalikult kiiresti oma otsusest kaebuse kohane meetmete võtmise taotlus rahuldada või tagasi lükata ning põhjendab oma otsust.
4. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud isikul või organisatsioonil, kes esitab põhjendatud kaebuse, on võimalus pöörduda kohtu või muu sõltumatu ja erapooletu avalik-õigusliku asutuse poole, kes on pädev kontrollima kaebuse kohta tehtud mis tahes otsuse ning käesoleva määruse kohaste pädeva asutuse otsuste, tegevuse või tegevusetuse menetluslikku ja sisulist õiguspärasust, ilma et see piiraks selliste siseriiklike õigusnormide kohaldamist, mille kohaselt tuleb enne kohtumenetluse algatamist läbida halduskorras läbivaatamise menetlus. Kõnealune läbivaatamismenetlus peab olema aus, õiglane, õigeaegne ja tasuta või mitte üle jõu käivalt kulukas ning selle puhul peavad olema tagatud piisavad ja tõhusad õiguskaitsevahendid, sealhulgas vajaduse korral esialgne õiguskaitse.
5. Liikmesriigid tagavad, et praktiline teave võimaluste kohta kasutada halduskorras ja kohtulikus korras läbivaatamise menetlusi, millele on osutatud käesolevas artiklis, tehakse üldsusele kättesaadavaks.

Artikkel 15

Karistused

1. Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2008/99/EÜ³⁹ tulenevaid liikmesriikide kohustusi, kehtestavad liikmesriigid käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Ettenähtud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
2. Lõikes 1 osutatud karistused hõlmavad trahve, mis on proportsionaalsed rikkumise toime pannud juriidilise isiku käibega või füüsilise isiku sissetulekuga. Trahvide suurus arvutatakse nii, et oleks tulemuslikult tagatud, et rikkumise eest vastutav isik jääb ilma rikkumisest tulenevast majanduslikust kasust. Korduvate rikkumiste korral suurendatakse järk-järgult trahvimäära. Juriidilise isiku toime pandud rikkumise korral on sellise trahvi maksimummäär vähemalt 4 % ettevõtja aastakäibest asjaomases liikmesriigis trahviotsusele eelnenud majandusaastal.
3. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli kohaselt kehtestatud karistuste puhul võetakse vastavalt vajadusele nõuetekohaselt arvesse:
 - (a) rikkumise laadi, raskusastet ja ulatust;
 - (b) seda, kas rikkumine oli tahtlik või tulenes hooletusest;
 - (c) rikkumisest elanikkonnale või keskkonnale tulenevat mõju, mille puhul peetakse silmas eesmärki tagada inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemeline kaitse;

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28).

- (d) vastutava ettevõtja, ELi vedaja või kolmanda riigi vedaja finantsolukorda.

Artikkel 16

Hüvitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et kui käesoleva määruse rikkumise tagajärjel on tekitatud kahju inimeste tervisele, on mõjutatud isikul õigus nõuda ja saada asjaomaselt füüsiliselt või juriidiliselt isikult ning asjakohasel juhul asjaomaselt rikkumise eest vastutavalt pädevalt asutuselt sellise kahju eest hüvitist.
2. Liikmesriigid tagavad, et inimeste tervise või keskkonna kaitset edendavatel siseriikliku õiguse nõuetele vastavatel valitsusvälistel organisatsioonidel on asjaomase üldsuse liikmena õigus esindada rikkumisest mõjutatud isikuid ja esitada kollektiivhagisid hüvitise saamiseks. Liikmesriigid tagavad, et mõjutatud isikud ja käesolevas lõikes osutatud valitsusvälised organisatsioonid ei saa esitada kahju põhjustanud rikkumise kohta nõuet kaks korda.
3. Liikmesriigid tagavad, et kahju hüvitamise nõuetega seotud siseriiklikud õigusnormid ja menetluskord on kavandatud ja neid kohaldatakse nii, et need ei muuda lõike 1 kohase rikkumisega tekitatud kahju eest hüvitise saamise õiguse kasutamist võimatuks või ülemäära raskeks.
4. Kui on olemas lõikes 1 osutatud hüvitamisnõuet toetavad tõendid, millest lähtuvalt võib eeldada põhjuslikku seost kahju ja rikkumise vahel, tagavad liikmesriigid, et rikkumise eest vastutav isikul lasub kohustus tõendada, et rikkumine ei põhjustanud asjaomast kahju ega aidanud selle tekkimisele kaasa.
5. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud hüvitist käsitleva nõude puhul ei ole aegumistähtaeg lühem kui viis aastat. Selline tähtaeg ei alga enne, kui rikkumine on lõppenud ja hüvitist nõudev isik on saanud või peab põhjendatud eelduse kohaselt olema saanud teada, et ta on kandnud rikkumise tõttu lõike 1 kohast kahju.

Artikkel 17

Lisade muutmise

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 19 vastu delegeeritud õigusakte I–IV lisa muutmiseks, et võtta arvesse teaduse ja tehnika arengut.

Esimeses lõigus osutatud delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisel võtab komisjon arvesse:

- (a) artiklites 4 ja 5 sätestatud kohustuste kohaldamisel saadud kogemusi;
- (b) asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid;
- (c) tegevusvaldkondade eripära;
- (d) mikro- ja väikeettevõtjate ning keskmise suurusega ettevõtjate erivajadusi.

Artikkel 18

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artiklis 17 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates ... [*väljaannete talitus: palun sisestada kuupäevana käesoleva määruse jõustumise kuupäevale järgneva kuu esimene päev*]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne nimetatud viieaastase tähtaja möödumist. Delegeeritud volituste kehtivusaeg pikeneb automaatselt samade ajavahemike võrra, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga sellise ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 17 osutatud delegeeritud volitused igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle üheaegselt teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 17 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti Euroopa Parlamendile ja nõukogule teatavaks tegemist esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 19

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolevat määrust kohaldatakse alates [*väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev, mil möödub 18 kuud käesoleva määruse jõustumisest*]. Artikli 3 lõiget 1 kohaldatakse siiski alates [*väljaannete talitus: palun sisestada käesoleva määruse jõustumise kuupäev*].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*